1960 ОН БОЛОТОР ХОНИДОО ХОЁР ДАХИНҺАА ҮЛҮҮ ОЛОН БОЛГОХО, НООҺО ХАЙШАЛАЛГЫЕ 2,7 ДАХИН ЕХЭ БОЛГОХО ГЭҺЭН СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГАЯА НЭРЭТЭЙ ТҮРЭТЭЙГӨӨР ДҮҮРГЭЕ

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 175 (8395)
ИЮЛИИН
26
ПЯТНИЦА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Хонин һүрэгөө олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө шэн зоригтойгоор шармайн оролдогшо хүнүүдтэ—ТҮРҮҮ ХОНИШОДОЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ЗУБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДТА халуун баяр хүргэе!

Хонин ажалаа эрид хүгжөөхын түлөө!

Мүнөөдэр Бурят-Монголой ниислэл хото—Улан-Удэдэ хонин ажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн нээгдэхэнь.

Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ, мүн ойрын жэлнүүдтэ хонин һүрэгөө адагынь хоёр дахин олон болгохо, нооһо абалгые хоёр дахин ехэ болгохо гэжэ Парти ба Правительствын табиһан түүхэтэ зорилгые бэелүүлхын түлөө шэн зоригтойгоор совет арад тэмсэжэ байна. 1957 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһанай дүнгүүд тухай хэблэлдэ һая толилогдоһон мэдээсэл дээрэһээ хараад үзэхэдэ, оронoймнай арадай ажахын бухы һалбаринуудта айхабтар ехэ амжалта туйлагдажа байна. Энэ хадаа хүдөө ажалые хүсэтэ ехээр хүгжөөхэ, социалистическэ промышленность ба барилгын хүтэлбэрие шэнэдхэн табиха, наука ба культурые улам ехээр хүгжөөхэ гэһэн Коммунистическэ партиин ленинскэ политикын бэелэн мандажа байһанай эли тодо гэршэ мүн.

Хүдөө ажалые хүсэтэ ехээр хүгжөөхын түлөө хэгдэжэ байһан бүгэдэарадай тэмсэлдэ манайшье республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө хубитые оруулна. Энэ жэлэй хабарай тарилгын түсэб болзор соогоо хүсэд дүүргэгдэв. Мүнөө бараг һайн ургаса гаража байна. Ашаг шэмэтэ адуу малнай нёдондонойхиһоо олон болоо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын колхозуудта хонидой тоо толгой зарим тэдыгээр олошороо, нарин ба нарибтар нооһотой хонид һүрэг соомнай жэлһээ жэлдэ олон боложо байна. Гэхэтэй хамта, хонин ажалай юрэнхы хүгжэлтэ Парти ба Правительствын, арад зоной эрилтые яабашье хангажа шадахагүй байна. Һүүлэй табанжэлэй турша соо (1951—1956) республика соохи хонидоймнай тоо толгой оройдоо хоёр дахин олошороо юм. Теэд, һүүлэй 10—15 жэлэй турша соо хонидоо оройдоо үсхөөгүй, нэгэл хэмдэнь байлгадаг колхозуудшье манайда яһала бии. Жэшээнь, Түнхэнэй, Прибайкальска, Баунтын аймагуудай колхозууд бултадаа, Тарбагатайн, Заиграйн ба Закаменай аймагуудай колхозуудай заримань тэдэнэй тоодо ороно.

Хонидой тоо толгойн иимэ ааляар олошоржо байһанай гол шалтагаануудай нэгэниинь тэдэнэй олоороо һубайрдаг ябадал болоно. Прибайкальска, Заиграйн, Закаменай, Кабанскын, Түнхэнэй, Баунтын ба бусад зарим аймагуудта хурьгад мүнөө жэл тон үсөөнөөр абтана. Мүн олон аймагуудай колхозуудаар хүрьгадшье, ехэ хонидшье олоороо гарзалһан, доторойхэрэгсэлдэ гээд үүсэлэгдэһэн, наймаалагдаһан байха юм. Эдэ бүгэдэ хадаа хонидые түргэнөөр олон болгохо хэрэгтэ ехэхэн һаад ушаруулна.

Племенной (үүлтэр һайжаруулха) хүдэлмэриин хүсэд һайнаар табигдаагүй дээрэһээнь, зооветмэргэжэлтэдэй малшадта захяа заабари саг үргэлжэ үгэдэггүй, тэдэнэй ажал эмхидхэдэггүй дээрэһээнь хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ, ороондо оруулха хүдэлмэри жэлһээ жэлдэ мууса табигдана, нютагай эрхэ байдалда тааранги һайн-һайн хусанууд үсхэгдэнэгүй.

Тэжээлэй база, һайн байра хадаа хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ шиидхэхы арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь байбашье, эдэ асуудалнуудта анхарал үшөөл багаар табигдана.

Манай республика дотор алдарта ажалаараа суурхаһан хонишод яһала олон бии. Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой нүхэр Санжиевай бригадын хонишод, «Эрдэм» совхозой ахалагша хонишон нүхэр Цыбиков, Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Бадмаев, Хоринн аймагай «Победа» колхозой ахалагша хонишон нүхэр Абрамов, Тарбагатайн аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон нүхэр Черных ба бусад хадаа хонидһоо хурьга олоор абалгын мастернууд болонхой. Эдэнэр ба бусадшье хэдэн зуун түрүү хонишод 1957 оной туршада 100 хонин бүриһөө 115—120 хурьгадые абаһан байха юм. Хонин ажалай эдэ мастернууд лэ, эдэ бэрхэшүүл лэ хонидой тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень арьбадхаха зорилгые бодото дээрэнь шиидхэдэг ха юм. Эдэ түрүүшүүлэй ажалай дүй дүршэлые бухы хонишодой дунда дэлгэрүүлхэ, бүгэдэниитын шадабари болгохо ёһотой байгаа. Гэбэшье, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри манайда һулаар ябуулагдана.

Хонин ажал хүгжөөхэ тухай Парти, Правительствын Бэшэгтэ харюу болгон республикын колхозууд ба совхозууд 1960 он болотор хонидоо 2 дахинһаа үлүүгээр олошоруулха, нооһо 2,7 дахин ехээр хайшалха гэһэн уялга абаа. Энэ уялгаяа дүүргэхын тула партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхоз, совхоз ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хонин ажалай үндэһэн шухала асуудалнуудые тодорхойгоор шиидхэдэг болохо ёһотой.

Хонин ажалай үндэһэн шухала асуудалнууд гэхэдэ: племенной (үүлтэр һайжаруулгын) хүдэлмэри, хонидой тэжээл болон байра, искусственнаар үрэжүүлгэ, бэлшээри болон уһалалга, хонишодой ажалай эмхидхэл ба түлэбэри гэхэ мэтын асуудалнууд мүн. Мүнөө болохоёо байгаа зүблөөндэ хабаадагшад эдэ бухы гол шухала асуудалнуудта анхаралаа хабаадуулан, тодорхойгоор зүбшэн хэлсэхэ, хонин ажалые бүри ехээр хүгжөөхэ харгы зам хараалха байһаниинь лабтай.

Түрүү хонишодой республиканска зүблөөнэй аша үрэ ехэтэйгээр үнгэрхыень тэрээндэ хабаадагшадта хүсэе.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн гарһаа) Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон Д. Д. Ганжуров, Зэдын аймагай Боргойн совхозой ахалагша хонишон Д. Ж. Цыбенова, Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. Л. Базаров, Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхозой хурьгашан М. У. Цыремпилова.

Абаһан уялгаяа дүүргээ

— Манай эндэ хони үсхэбэрилхэдэ угаа зохид юм. Хонин ажалһаа олзо доходшье ехэ. Тиимэһээ мүнөө үедэ хонидоо олошоруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнабди,—гэжэ Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Георгий Иннокентьевич Иванов хөөрэнэ.

Энэнь тон зүб. Түрүүлэгшын хэлэһэн үгэ бодото ажал хоёрынь эндэ хүсэдөөр зохилдоно. Мүнөө жэл артелиин хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 96 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ. Тиин жэлэй эсэс болотор 100 эхэ хонин бүриһөө үшөө 50 хурьга абаха гэһэн уялга абаа һэн. Тэрэ уялгаяа дүүргэхын түлөө искусственна үрэжүүлгын пунктын хүдэлмэрие һайнаар эмхидхээ. Ороондо орохо хонидоо һайса бэлэдхээ. Июлиин 22-ой мэдээгээр эндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 55 хурьга абтахаар эхэ хонид үрэжүүлэгдэнхэй. Июль һарын дүүрэтэр үшөөшье олон хонид ороондо оруулагдаха юм. Һүүлшын үедэ үдэр бүри 35—40 эхэ хонид үрэжүүлэгдэнэ. Тиигэжэ тус колхоз энэ жэлдэ хонидойнгоо тоо толгойе 1,5 дахин олошоруулхань.

Июль һарада хонидые ороондо оруулха хэрэгтэ техник-үрэжүүлэгшэ Григорий Иванович Гороховский эдэбхитэйгээр хүдэлһэн байна. Нүхэр Гороховский энэ хүдэлмэридэ олон жэлдэ хүдэлжэ, дүй дүршэл ехэтэй болонхой. Искусственна аргаар үрэжүүлгын эхилхэһээ холо түрүүн эхэ хонидые хурьгадһаань һалгааж, хусануудые һайса харууһалжа, тэдэниие хүсэ тамир һайнтай болгоо. Тиигээд үглөөгүүр эртэ, үүрэй сайха үеэр, мүн үдэшэлэн хусатаһан хонидые оложо, искусственна аргаар үрэжүүлдэг. Хонидойнгоо үүлтэрые түргөөр һайжаруулхын түлөө эрхим шанартай үрэ гүрэнэй үрэжүүлгын пунктһаа асарна.

Колхозой түрүү хонишод Алексей Павлович Соловьев, Александр Яковлевич Макадзиоба, Сергей Иннокентьевич Гороховский, Михаил Тихонович Гороховский гэгшэд хони олошоруулха хэрэгтэ оролдосотойгоор хандана. Тэдэнэй харууһалжа байһан хонид тобир тарган байжа, июль һарада ороондо һайса ороо.

Энэ жэлдэ үбэлжэлгэ һайнаар үнгэржэ, хонин бүриһөө бүхы дээрээ 4 килограмм 100 грамм нооһон абтаа. Тэрэ тоодо нарин ба нарибтар нооһониинь бүхы хайшалагдаһан нооһонойнь 70-аад процентнь болоно. Үбэл эртэ гараһан зарим хурьгадһаа 2—2,5 килограмм хүрэтэр нооһон хайшалагдаа. Тиигэжэ нарин ба нарибтар нооһоной гараса нёдондонойхидо оробол 2,5 дахин дээшэлээ.

Мүн энэ колхоз һү һаалгаар абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. 1957 оной 6 һара 20 хоног соо үнеэн бүриһөө 927 литр һү һаагаа. Тиигэжэ жэл соо үнеэн бүриһөө мянган литр һү һааха гэһэн түсэбөө энэ һарада сүм дүүргэхэ аргатай болоод байна.

Б. Аюшеев.

Хонидоо хоёр дахин олошоруулхамнай

«Хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ ба нооһо абалгые ехэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэг колхознигуудые, хонишодые шэнэ амжалта туйлаха хэрэгтэнь зоригжуулаа һэн.

Бичурын аймагай Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозойхид КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгтэй танилсаад, бүхы арга боломжоёо дахин хаража үзөөд, урдань табигдаһан түсэбөө шэнэдхэн хубилгаһан байна. Тиигэжэ 1960 оной эсэстэ хонидойнь тоо хоёр дахин олошоруулагдаха, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 300 килограмм нооһо абаха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалхаар хараална.

А. Итыгилов.

Шухала хэрэгые түргэдүүлхэ

Хонин ажал хадаа колхозуудай гол ажалнуудай нэгэниинь мүн. «Хонин һүрэгөө саашадань хүгжөөхэ, нооһо абалгые бүри дээшэлүүлхэ» гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгтэ харюу болгон Кударын аймагай колхозууд жэл бүри 100 эхэ хонидһоо 100 хурьга абаха гэһэн социалистическэ уялга абаһан юм.

Абаһан уялгануудаа саг соонь бэелүүлхын тулада аймагай колхозууд июлиин 25 хүрэтэр 6500 эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ зэргэтэй байгаа.

Теэд эндэхи колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр бэлэдхэлэй хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ искусственна аргаар үрэжүүлгын хүдэлмэри удаанаар ябуулагдана. Зарим колхозуудта энэ шухала хэрэгые тоохогүй ябадал үзэгдэнэ.

Хамнигадайн МТС-эй харьяата колхозуудые абажа үзэе. Энэ жэлдэ 100 эхэ хонидһоо 100 хурьга абажа, социалистическэ уялгануудаа дүүргэхын тулада Хамнигадайн колхозууд 3500 эхэ хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ ёһотой. Хонёор олон Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Соковиков, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Якимов) 1200 толгой эхэ хонидые үрэжүүлхэ юм. Гэбэшье, эндэ июлиин 1-һээ 20 хүрэтэр оройдоол 35 эхэ хонид үрэжүүлэгдээ. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һүүлэй үдэрнүүд хүрэтэр хонишодто хүнүүдые нэмэжэ үгөөгүй, техник—үрэжүүлэгшэдые хүдэлмэриһөөнь сүлөөлөөгүй байшоо.

— Би Сагаан-Шулуутайн отарын ахалагша хонишон гээшэб. Хахад үдэр болотор пунктда хүдэлөөд, үдын хойно 4 модоной газарта отарадаа ошоноб. Тиигэжэ хайран сагаа гээхэ баатай болоноб. Колхозой пунктнуудта гансал үглөөгүүр үрэжүүлгэ хэхэ мүртөө, тэрэнээ орой наранай дээрэ гараһан хойно эхилнэ. Иигэжэ орой эхилхэдэнь ажалынь яажа урагшаа ябаха гээшэб! Нарин Хүндын отараһаа 15 модоной газарта колхозой центр Хутор тосхоной пунктда эхэ хонидые туужа асарна. Холо газарһаа туулгажа ерэһэн хонид эсээд, ороондо орожо үгэнэгүй. Ядахадаа нүүдэл пункт эмхидхэхэнь яана гээшэб.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд «эхэ хонид отогүй» гэһэн шалтагаан урдаа барьяад, энэ хэрэгые түргэдүүлхэ тушаа хэмжээ абанагүй. Энэ шалтагааниинь хүндэтэй дээрэ яабашье хүлеэжэ болохогүй. Жэшээлхэдэ, Ждановай нэрэмжэтэ колхозой Шаазгайн отарада июлиин 19-нэй үглөөгүүр ороондо табихаар эхэ хонид олон байба. Тиибэшье хусануудынь гүйжэ үгөөгүй.

Юуб гэхэдэ хусануудайнь тэнхээ тамир һула. Хусануудые эртээнһээ илгажа, харууһалга, эдеэлүүлгыень һайнаар эмхидхээгүй дээрэһээнь иимэ ушар үзэгдэнэ бшуу. Ждановайхид түсэбэй ёһоор 1300 эхэ хонидые үрэжүүлхэ ёһотой. Хараалагдаһан болзортоо түсэбөө дүүргэхын тулада үдэртөө 150 хонидые үрэжүүлхэ ёһотой. Гэбэшье, үдэртөө оройдоол 30—35 хонидые үрэжүүлнэ. Мүн энэ колхозой Нарин Хүнды гэжэ газарта байрладаг нүхэр Ц. Гармаевагай отарада үрэжүүлгын хүдэлмэри баһал удаанаар ябуулагдана.

Түргэн урасхалта Кударинка голой урда эрьедэ Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи комплексно бригадын центр Дунгуй тосхон оршоно. Энэ бригадын отарада 600 эхэ хонид тоологдоно. Отарын хусанууд мүн лэ хүсэ тамир муутай дээрэһээ ороондо ябажа үгэнэгүй. Искусственна үрэжүүлгын пунктнь һайнаар түхеэрэгдээгүй, зосоонь муухай. Тиихэдэ пунктынь зарим хэрэгсэлнүүд (термометр г. м.) дутана.

Хаһа саг соогоо һайнаар бэлдэһэн колхозуудта эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Ехэ-Кударын МТС-эй «Путь Коммунизма» колхозой хонишод богонихон болзорто 700 эхэ хонидые үрэжүүлжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Харин нэгэ адли байдалда байһан тэрээнтэй хүршэ Ленинэй, Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозуудта үрэжүүлгын хүдэлмэри унжагайрна.

Эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ унжагайрһанай шалтагаан юуб гэхэдэ, колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд һая болотор энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаа. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд: Хамнигадайн МТС-эй главна зоотехник нүхэр Пермякова, Ехэ-Кударын МТС-эй главна зоотехник нүхэр Малыров гэгшэд үрэжүүлгын харюусалгата хүдэлмэрие өөһэдынгөө хиналта доро эртэнһээ абаагүй байшоо. Хэтэрхэдээ, Хамнигадайн МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд «июлиин 15-да 700 хонин ороондо оробо» гэжэ худал хуурмаг мэдээ үгэһэн байна. Шалгажа үзэхэдэ МТС-эй харьяата колхозуудта оройдоол 64 хонин ороондо ороһон байба.

Партиин Кударын айком болон аймгүйсэдком энээн тушаа дары хэмжээ абаха зэргэтэй.

Д. Болхоев,
манай корр.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

Республикын колхозуудай түрүүлэгшэнэр болон хонишодые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Хони үсхэбэрилгээр һайн амжалта туйлаһанайнь түлөө Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар республикын колхозуудай эдэ түрүүлэгшэнэр болон хонишодые шагнаха:

1. **Бадмаева** Чимит Сангадиевнае—Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
2. **Банзаракшеева** Гармажабые—Хэжэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
3. **Ванкеев** Жамса Бальжинимаевичые—Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
4. **Гармаев** Цыбик Балдановичые—Зэдын аймагай «Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ.
5. **Дабаев** Балдан Самбуевичые—Боргойн үүлтэртэ хониной совхозой хонишон.
6. **Давыдов** Куприян Афанасьевичые—Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
7. **Дубинин** Николай Дмитриевичые—Тарбагатайн аймагай «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ.
8. **Дугаров** Дондок Дугаровичые—Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
9. **Идамжапов** Дашижап Дармаевичые—Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
10. **Матвеев** Петр Семеновичые—Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
11. **Митыпов** Чимит Митыповичые—Бичурын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
12. **Савельев** Алексей Петровичые—Заиграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
13. **Санжиев** Ринчин Зуртановичые—Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
14. **Сономов** Бадмажап Эрдынеевичые—Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
15. **Цыбиков** Сандык Цыбиковичые—«Эрдэм» совхозой хонишон.
16. **Цыденов** Гомбо Боболоевичые—Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
17. **Цыдыпова** Александра Цыбиковнае—Яруунын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
18. **Черных** Афанасий Назаровичые—Тарбагатайн аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон.
19. **Чойдонова** Бутыдые—Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город,
Соведүүдэй байшан.
1957 оной июлиин 25.

Хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо абтаа

Колхозойнгоо ниитын мал ажал дээрэ хүдэлжэ эхилһээр арба гаран жэл боложо байнаб. Нёдондо жэлдэ би өөрынгөө нүхэр Хубраков Анатолитой колхозой эхэ хонидой отара даажа абаад, харууһалжа эхилээ һэмди. Хонидоо үбэлэй үедэ (январь, февраль һарануудта) хурьгалуулжа, хурьгадаа кошарнобазова аргаар түлжүүлжэ, зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга нэгэшье хоролтогүйгөөр абажа, абаһан уялгаяа 100 процент дүүргээбди.

720 килограмм нооһо хайшалха түсэбтэй аад, 870 килограмм нарибтар нооһо хайшалжа абаабди. Энэмнай хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо абтаһан болобо.

Б. Хубракова,
Курумканай аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Геолого-минералогическа наукануудай доктор А. А. Черновто Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Геологиин талаар элитэ ехэ габьяатай байһанайнь, олон удаан жэлдэ научно-педагогическа ажал ябуулга хэһэнэйнь түлөө, ная наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан геолого-минералогическа наукануудай доктор Чернов Александр Александровичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгоод, Ленинэй орден, мүн «Хадуур ба Балта» гэжэ алтан медаль барюулна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **К. ВОРОШИЛОВ.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль,
1957 оной июлиин 23.

40 жэлэй саада тээ

РСДРП(б)-гэй зургаадахи съезд

1917 оной июлиин 26-hаа августын 3 болотор (августын 8—16) Петроградта РСДРП(б)-гэй зургаадахи съезд болоhон юм. Энэ съезд большевигүүдэй партиин шэнэ оршон байдалдахи тактикые зүбшэн хэлсэхэ зорилготой байгаа. Тэрэ үедэ революциин амгалан ёhоор хүгжэхэ сагынь үнгэржэ байhан юм. Съездэ шиидхэхы эрхэтэйгээр 157 делегат, зүбшэхэ эрхэтэйгээр 110 делегат хабаадаа hэн. Эдэнэр партиин 240 мянган гэшүүдhээ түлөөлэгдэhэн байгаа. Эдэ делегадуудай тоо Бүхэроссийска VII (апрельскэ) большевигүүдэй конференцидэ хабаадагшадай тооhоо гурба дахин олон байгаа.

Съезд газараа hэлгэжэ байжа, нюусаар ажаллаа бэлэй. Түрүүшын заседанинууд Выборгскэ талада, hүүлшын заседанинуудынь — Нарвска заставын саада талада болоhон байгаа. Съезд нюуса газарта (подпольедо) байhан Ленинние хүндэтэ түрүүлэгшээр hунгаhан юм. В. И. Ленин съездын гол шухала асуудалнуудаар тезисүүдые бэшээ hэн.

Центральна Комитедэй политическэ тоосоое, политическэ байдал тухай элидхэлые И. В. Сталин хэhэн байгаа. В. И. Ленинэй хүтэлбэрилхы заабаринууд Центральна Комитедэй политическэ тоосоон дотор, политическэ байдал тухай элидхэл дотор хараада абтаhан юм. Орондохи политическэ байдал тухай элидхэл тушаа резолюци соо иигэжэ хэлэгдээ hэн: «Мүнөө үедэ засаг түрэ Советүүдэй мэдэлдэ амгалан ёhоор, ямаршье hаадгүйгөөр орохоёо болёо, яахадааб гэхэдэ засаг түрэ революцида эсэргүү буржуазин мэдэлдэ ороод байна.

Революцида эсэргүү буржуазин засагые бүхы дээрэнь үгы хэхэ гээшэ мүнөө үеын шухала зорилго болоно. Гансал революционно пролетариат, үгытэй таряашадаар дэмжэгдээд байбал, мүнөө үеын энэ шухала зорилгые бэелүүлхэ шадалтай байна» (КПСС-эй съезднүүдэй, ЦК-гэй конференцинүүд болон пленумүүдэй резолюцинүүд болон шиидхэбэринүүд. Нэгэдэхи хуби, 376-дахи хуудаhан). Большевигүүдэй экономическа программые съезд баталаа hэн.

Профсоюзууд ямаршье юумэндэ хамаарха ёhогүй гэhэн меньшевигүүдэй номнолые съезд буруушааhан байгаа.

VI съезд партиин шэнэ устав баталан абаа hэн. Партийна бүхы организацинууд демократическа централизмын ёhо гуримые наринаар сахиха зэргэтэй гэжэ съездын шиидхэбэри дотор хэлэгдэhэн юм. Революцида эсэргүү Саг зуурын правительствын сүүдтэ В. И. Ленин ерэхэ ёhогүй гэжэ VI съезд шиидхэбэри гаргаhан байгаа. Съезд өөрынгөө вождь В. И. Лениндэ амаршалга эльгээгээ.

Пролетарска революци тушаа партиин хараа шугамда эсэргүү тэмсэдэг Преображенский, Бухарин гэгшэдтэ партиин VI съезд шанга харюу үгөө hэн.

Съезд Центральна Комитедые hунгаhан байгаа. Центральна комитедтэ В. И. Ленин, Я. М. Свердлов, И. В. Сталин, Ф. Э. Дзержинский, Артем (Ф. А. Сергеев), С. Г. Шаумян, А. С. Бубнов болон бусад оролсоhон юм.

Буржуазитай эрид шанга тэмсэхын тула эршэ хүсэеэ зангидахыень хүдэлмэришэдые, солдадууд болон таряашадые съездын баталан абаhан партийна манифест уряалhан байгаа. РСДРП(б)-гэй VI съезд зэбсэгтэ восстани, социалистическэ революци хэхэ зорилго партиин үмэнэ табиhан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСДРП(б)-гэй (большевигүүдэй) VI съездын 1917 оной августын 8-да (июлиин 26) нээгдэhэн гэр.

ТАСС-эй фотохронико.

Эрхим барилгашад

Баригдажа дууhагдаагүй олон дабхар гэрэй нэгэ таhалга. Хараха янзада эндэ модошо дархашуулай хүдэлмэрилдэг газар хэбэртэй. Харуулай зомгол, элдэб зэр зэмсэгүүд стол дээгүүр табяатай. Энэ таhаг соо хүнүүд дүүрэн сугларнахай шухала асуудал зүбшэжэ байба.

—Энэ жэлдэ советскэ хүнүүд Агуу ехэ Октябриингаа 40 жэлэй ойе hайндэрлэхэнь. Тиимэhээ түрүүшын кварталдаа эхилжэ, амжалтатайгаар ажаллан, түүхэтэ энэ hайндэрые угтаха ёhотойбди. Мүнөө түрүүлэн дэлгэржэ байhан социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсаха зууура, барилга хэхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ уялга абажа шадахабди,—гэжэ нэгэ хүдэлмэришэн хэлэбэ. Удаань үгэ хэлэhэн хүнүүд тэрэнэй дурадхалые барандаа дэмжэн, тиимэ уялга абахые дурадхаа бэлэй. Байгша оной март hарада болоhон «Бурмонголстрой» трестын зургаадахи управлениин барилгашадай үйлэдбэриин энэ зүблөөнэй болоhоноо хойшо эгсэ 4 hара үнгэрбэ.

Трестын зургаадахи управлениин барилгашад удаахан саг соо Улан-Удын Октябрьска районой олон гэр барижа байна. Эдэ үдэрнүүдтэ тус управлениин хүдэлмэришэд Агуу ехэ Октябриин хүндэлэлдэ дэлгэрэhэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, түрүүшын кварталда абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Энэ управлениида республикымнай барилгашадай дунда эгээн түрүүлэн эмхидхэгдэhэн комплексно бригада хүдэлмэрилнэ.

—Манай комплексно бригада эмхидхэгдэhэнэй жэлhээ дээшэ болоо. Урдань иимэ бригадын үгы байхада гэрэй хоохон торхын бодхоогдоhоной hүүлдэ доторой хүдэлмэри хэхэ түсхай бригаданууд ерэжэ, штукатурка, шэрдэлгэ болон бусад хүдэлмэри хэхэhэн хүлеэгдэдэг байгаа. Мүнөө манай комплексно бригада бүхы мэргэжэлтэдhээ бүридэнхэй юм. Тиимэhээ бригадымнай байhан гэрэй хоёрдохи дабхарай дүүргэхэлээр, барилгын доторой хүдэлмэриие hаадгүйгөөр ябуулнабди,—гэжэ тус бригадын бригадир нүхэр Зайцев хөөрэнэ.

Нүхэр Зайцевай хүтэлбэрилдэг бригада управлени соогоо комсомол-залуушуулай бригада юм. Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаhанhаа хойшо бригадын хүдэлмэришэд hара бүринөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана.

Гайтайшаг утахан олон дабхар гэрэй барилга дууhагдажа байhан янзатай. Тэрэ гэрэй гол үүдэнэй хэрэлсээ шулуугаар хэжэ байhан нэгэ хүдэлмэришэн эхэл оролдолго гарган ажаллана. Энэ нүхэр комплексно бригадын гэшүүн Сельвестр Григорьев болоно. «Нүхэр Григорьев манай бригадын эгээл эдэбхитэй хүнүүдэй нэгэн, эгээл ажал ехэтэй хүдэлмэриие шэлэжэ абадаг новатор байха» гэжэ нүхэр Зайцев тэрэниие магтан хэлэнэ. Үнэхөөрөөшье, нүхэр Григорьев жэлэй эхинhээ хойшо хадаан бүхэнэйнгөө нормые 170 процент хүрэтэр дүүргэдэг байха юм. Үнгэрhэн хахад жэл соо нүхэр Григорьев эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, жэлэйнгээ даалгабариие дүүргэхэ ойртоо.

Улан-Удын № 3 дунда hургуулиие дүүргээд, хүдэлмэриин болоhон Валентина Зайцева комплексно бригадын шулуушадай дунда ажаллажа эхилhээр хэдэхэн hара болобо. Энэ үе соо Валя басаган шулуушанай мэргэжэлые түргөөр шудалжа, үнинэй хүдэлмэришэдhөө дутуугүйгөөр хүдэлмэрилдэг болоо.

— Намтай сугтаа дунда hургуулиие дүүргэhэн олон залуушуул промышленна предприятинуудта хүдэлмэрилжэ эхилээ. Би барилгашан болохо гэжэ шиидээд, эсэгынгээ бригадада ерэжэ, шулуушанай мэргэжэлые шэлэжэ абааб. Шулуушаар хүдэлмэрилхэнь хүндэ хүшэр байха гэжэ түрүүшээр hанагша hэм. Бодото дээрээ мэргэжэлыень шудалаад байхада, тиимэшье хүндэ бэшэ байна, нормөө ядалгүйгөөр дүүргэдэг болооб,—гэжэ энэ залуу хүдэлмэришэн хөөрэнэ.

Нүхэр Унагаевай хүтэлбэрилдэг штукатурщицуудай бригада управлениин түрүү бригадануудай дутуугүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Тэрэ бригадынхид хоёрдохи кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гаралсажа, управлениингээ Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэхэ эрхэ олоhон байна.

Б. Егоров.

Турка голой hаба гүнзэгырүүлэгдэнэ

Республикымнай гол мүрэнүүдээр пароход, теплоходуудай ябажа эхилhэнhээ хойшо арадай ажахыда хэрэгтэй эд бараа улам ехээр шэрэгдэдэг боложо байна. Гэбэшье, зарим голнуудай hаба гүйхэн боложо, пароход болон ашаатай баржанууд аян замда бэрхэшээлдэ ороно. Энэ жэлдэ Турка болон Баргажан голнуудай hаба гүйхэн боложо модо урадхуулгада бэрхэшээл тохёолдоо.

Байкало-Сэлэнгын пароходствын газар малтадаг «ВС-3», «ВС-5» машинануудай команданууд эдэ голнуудай hабые гүнзэгырүүлхын тула хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Мүнөө тэдэ машинанууд Турка голой адагта хүдэлмэрилжэ байна. «ВС-5» машинын командир нүхэр Калашников хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэhэнэйнгээ ашаар ажалайнгаа бүтээсые ехээр дээшэлүүлжэ байна. Байгал далайн долгин эдэ машинануудай хүдэлмэридэ ехэ hаад ушаруулдаг байбашье hаань, командын гэшүүд аюулhаа айнгүйгөөр хүдэлмэрилжэ, Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Турка голоор модо шэрэhэн катернуудай ябаха газарые хараалагдаhан болзорhоонь уридшалан гүнзэгырүүлбэ.

Б. Балданов.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Түрүү дүршэл үргэнөөр харуулха

Зэдын аймагай Борьёогой совхоз болон хэдэн колхозууд энэ оной февраль hараhаа эхилжэ, **«Борьеогой хонишон», «Заря Коммунизма», «Үшөөтэйн колхозник», «Гэгээтын колхозник», «Дэрэстэйн үнэн»** гэhэн олон тиражтай хэблэгдэмэл газетэнүүдые гаргадаг болоо. Эдэ олон тиражтай газетэнүүд совхозой дирекцидэ, колхозуудай правленинуудта болон партийна эхин организацинуудта ехээр туhална.

Эдэ газетэнүүдэй үнгэрhэн 5—6 hара соо гараhан номернуудые уншаад үзэхэдэ, газетэ бүхэнэй редколлеги урдаа табигдаhан зорилгонуудаа дүүргэхын түлөө яhала оролдоо гэжэ тэмдэглэмээр. Олон тиражтай эдэ газетэнүүдэй редколлегинүүд нэн түрүүн hаалишадай, хонишодой мүрысөө үргэнөөр харуулха гэжэ оролдоhониинь hайшаалтай. Эдэ олон тиражтай газетэнүүд хэблэгдэжэ гараhан түрүүшынгээ номерhоо эхилжэ, хонишодой, hаалишадай абаhан уялгануудые, мүрысөөнэй hара бүхэнэй дүн харуулна. **«Үшөөтэйн колхозник»** (Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой правлениин ба партийна организациин орган) апрелиин 11-дэ гараhан номертоо Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан социалистическэ уялгые, «Борьёогой хонишон» газетэ өөрынгөө апрелиин 19-нэй номерто Борьёогой совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй 1957 ондо абаhан уялгые толилhон байна. Уялга толилоод лэ дүүргээгүй, харин тэрэнэй хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байhан тухай, мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаашад тухай эдэ газетэнүүд яhала бэшэнэ.

Зэдэдэ гарадаг олонтиражтай колхозуудай болон совхозой газетэнүүдэй гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, тэдэнэр колхоз, совхозойнгоо түрүү хүнүүдэй хүдэлмэриин дүршэлые харуулнагүй шахуу.

Колхозно, совхозно үйлэдбэриин гол шухала асуудалнууд тухай бэшэхэhээ гадна эдэ газетэнүүд колхознигуудые, залуушуулые hонирхуулдаг соёл культурын, ажаhуудалай, хүмүүжүүлгын асуудалнуудые харуулха гэжэ оролдоно.

Апрелиин 25-най номерто хэблэгдэhэн «Хурим түрэ тухай» гэжэ залуушуулай бэшэhэн статья соо «Үшөөтэйн колхозник» шухала асуудалые зүбөөр табина.

«...мүнөө үедэ зарим залуушуул хурим түрөө үни сагта үнгэрhэн бүдүүлиг заншал баримталан үнгэргэнэ. Тэрээнhээ боложо мүнөө хурим түрэ дээрэ урдын барга сагай элдэб үлэгдэлнүүд зарим ушарта үзэгдэдэг байна. Жэшээнь, «хүргэхэ», «хэлэхэ», «эрьехэ», «айлшалха» гэхэ мэтэ хуушанай ёhололнуудые сахижа, 5—6 дахин «хурим түрэ» хэжэ, хэдэн хоногоор ехэ архидаан, шууяан боложо, хамтын ажалда ехэхэн hаад хэгдэнэ. Иимэ «хурим түрэдэ» айхабтар ехэ мүнгэ зөөри гарагшалагдажа, залуу хүнүүдэй саашанхи ажаhуудалда нэгэшье аша туhагүй юумэ болоно».

Иигэжэ тон зүб тобшолол хэз **«залуушуул, айл бүлэ бололгы найр зугаае өөhэдынгөө гарта аб жа, хүхюу hайнаар, сэдьхэл дүүр нэр, мүнөө үеын байдалда тааруу лан үнгэргэдэг болоё»** гэжэ залу шуулые уряална.

Ленинэй, Доржо Банзаровай н рэмжэтэ, «Коммунизм» колхозу дай правленинүүд болон партийн эхин организацинууд газетэнууда бултыень шахуу түрэлхи хэлэн дэ рэ гаргадаг байна. Энээниень hа шаамаар. «Редколлегидэ ерэhэн б шэгүүд» гэhэн рубрикэ доро «Д рэстэйн үнэн», «Үшөөтэйн колхо ник», «Гэгээтын колхозник» гэж газетэнүүд арадай оньhон үгэ х рэглэн уран зохидоор найруулж залхуу зайран, архинша забхай х нүүдые шангаар шүүмжэлнэ. «Үшө тэйн колхозник» газетэдэ хэблэгд hэн «Туушагүй Самбуу», «Хаарт шан зольбонууд, хамтын жура эбдэгшэд», «Архиин hогтуугай а дуу» гэhэн бэшэгүүд сатирын шүү шэмэтэй болонхой. Али «Дэрэстэй үнэнэй» («Коммунизм» колхоз правлениин ба партийна организа циин орган) апрелиин 28-най но мерто хэблэгдэhэн «Өөхэн соох үрөөhэн бөөри» гэжэ гаршагтай б шэг соо колхозой гэшүүд Б. Мунко жап Д. Чагдуров хоёр тухай иигэж уншанабди:... **Үхэр хараха гэхэд «Үү, татай!», өөхэ эдихэ гэхэд «Үгыш наашань», хони хараха гэх дэ: хургаараа шэхээ бүглөөд, х рууд эдихэ гэхэдэ: жабжаараа ш лэhөө hайруулаад ябадаг эдэ хо рой намтар тон адли. Нэгэнии hаалиин гүүртэ дээрэ хүдэлөөд, хүн тэй тааараагүй, нүгөөдэнь хонино отара дээрэ хүдэлөөд, зонтой ба таагүй».** Иимэ мүрнүүд шүүмж лүүлэгдэшэдэй яhыень дайраhан л байха.

Гэхэтэй хамта, Зэдын аймага колхозуудай болон совхозой оло тиражтай газетэнүүд хэлэ бэшэгэй гээ талаар олон дутагдалтай. Нэгэ статья гү, али мэдээн ородоор эхи лээд, буряадаар дүүргэхэ гү, ал хүнэй нэрэ hэлгэhэн ушарнууд үзэг дэнэ. Жэшээлхэдэ, «Гэгээтын кол хозник» газетэ майн 18-най номер то (хоёрдохи нюурта «В соревную щихся бригадах» гэжэ майн 1-нэ байдалаар мэдээ үгөөд, тайлбари ень буряадаар бэшэжэрхёо. «Үшөө тэйн колхозник» газетын июнии 12 номерой нэгэдэхи нюурта хэблэг дэhэн «Эхэ хонидой отаранууда мүрысөөнэй дүн» гэжэ гайхамаа гаршагтай мэдээн буряадаар б шэгдэжэ ябатараа, дүрбэдэхи хүс нэг соонь «Выход ягнят на 100 ма ток» гэжэ хэдэн ород үгэ орошоо.

Эдэ газетэнүүдэй үшөө нэгэ ду тагдал гэхэдэ, газетэдэ шүүмжэлэ лэй гараhанай удаа ямар хэмжээн абтааб гэжэ уншагшадта мэдээсэг дэнэгүй.

Дээрэ нэрлэгдэhэн олон тираж тай газетэнүүдэй редколлегинүүд эдэ дутагдалнуудаа усадхажа, са соогоо газетээ гаргадаг боложо, партийна организацинуудайнгаа дайшалхы туhалагшанар болохо зэргэтэй.

Октябриин революциин 40 жэлэй ойдо

Арадай элүүрые хамгаалгын хүгжэлтэ

В. БОЯНОВА, БМАССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр

Агууехэ Октябриин социалистическэ революци манай орондо ажаhуудаг дарлагдаhан арадуудта эрхэ сүлөө асархаhаа гадна, бүхы дэлхэйн ажалшадта социализмда орохо замыень толотуулан заажа үгөө. Советскэ Союзай бүхы арадууд ахадүүгэй эбтэй эетэй бүлэ соо түрэл партиингаа хүтэлбэри доро коммунизм тээшэ зорижо ябана. Совет засагай аша туhаар манай бурят-монгол арадшье ажахын, культурын болон элүүрые хамгаалгын хүгжэлтэдэ нилээд ехэ илалтануудые туйлаа.

Урдань арадуудай элүүрые хамгаалха тушаа хаанта засаг hаналаа огто табидаггүй байгаа. Үбшэн, зоболондо дайрагдаhан ажалша малша бурят арадые ламанар, бөөнэр мэхэлжэ, эд зөөриинь, адуу малыень алдуулан абадаг, ямаршье туhаламжа үзүүлдэггүй hэн. Ламашье, бөөшье үбшэ хүсэд эмшэлхэ эрдэм hургуулигүй, миил мэхэшэнүүд байгаа бшуу.

Гэр байра муутай, ариг сэбэрые сахидаггүй, шажанай мананда төөрихэн бурят арадай дунда уушханай ханяадан, хара нүрөө, элдэб хэжэг, хумхаа болон хүйтэн үбшэн тарашоод, хүн зондо ядарал зоболон ушаруулдаг байгаа. Тэрээнhээ гадна, үхибүүд олоороо үхэдэг hэн. Нялха нарай үхибүүдэй 60 хубинь нэгэ наhатай болохоhоо урда үхэдэг бэлэй.

Дээдэ Үдэдэ, Кяхтада болон хоёр-гурбан ород тосхонуудта байhан больницанууд гансал баяшуулые, купецүүдые, ноёдые эмшэлхын түлөө тогтоогдоhон байгаа бшуу. Тэрэ үедэ Бурят-Монголдо хүдэлжэ байhан 14 эмшэд ород таряашадые болон бурят малшадые эмшэлдэггүй, эмшэлжэ амжахашьегүй байhан юм. Үхибүүдэй үсөөн түрэдэг, хэмhээ хэтэрхэй олоор үхэдэг ушарhаа, [illegible]

дэлмэриhөө, үргэлжөөр тараhан үбшэнгүүдhээ уламжалан бурят арадай үсөөржэ байhыень эрдэмтэ Л. Ф. Ескевичын тусхай дансанууд харуулна. 1877 онhоо 1926 он болотор бурят арадай 56 мянган хүнөөр хорожо үсөөрhыень Бурят-Монголой Элүүрые хамгаалгын арадай комиссариадта бэшэhэн элидхэл бэшэг соогоо Л. Ф. Ескевич тэмдэглэhэн байгаа.

Манай Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство хаанта засагай дарлалтын үлэгдэлнүүд болохо үбшэнгүүдтэй эрид шууд тэмсэхэ, ламанар ба бусад хуурмаг аашатаниие арадай элүүрые хамгаалгаhаа холодхохо, санитарно-гэгээрэлэй, эмнэлгын хүдэлмэриие түргөөр үргэдхэхэ зорилго бидэнэй урда табяа hэн. 1923 ондо манай Бурят-Монголой автономно советскэ республика тогтоо. Жэлшье үнгэрөөгүй байхада, республикын түб хото Улан-Удэдэ венерологическа, 1926 ондо уушханай ханяада аргалха диспансернүүд нээгдээ hэн. Удаадахи жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудта эдэ диспансернүүдэй hалбаринууд тогтожо, богони саг соо олон мянган ажалшадай ами наhые тэдэ үбшэнгүүдhээ аршалжа шадаhан юм. 1927—1937 онуудта Дээдэ Онгостой, Ильинск болон Аршаан дээрэ хамтадаа 330 үбшэнтэнэй аргалуулха тубсанаторинууд тогтоhон байха юм.

Арадай элүүрые хамгаалгада Советскэ правительство тусхай анхарал табидаг. 1924—1925 онуудта Бурят-Монголой элүүрые хамгаалгада hомологдоhон 638 мянган түхэригhөө эхилэн жэл бүри ехэ болоhоор 1940 ондо 29 миллион түхэриг хүрэтэрөө дээшэлээ hэн. Иимэ ехэ мүнгэ гаргашалжа, эмнэлгын хүдэлмэри болон медицинскэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэл эрид hайжаруулхынгаа хажуугаар, колхозуудта, аймагуудта, хото городуудта хэдэн олон эмнэлгын зургаануудые шэнээр бодхоон, нээжэ шадаабди. Сэлэнгын, Мухаршэбэрэй, Түнхэнэй, Закаменай, Зэдын, Хойто-Байгалай, Баунтын ба Яруунын аймагуудта больницанууд баригдаа. Шэлэй заводто, Хориин, Тарбагатайн, Заиграйн аймагуудта нарайлалгын гэрнүүд нээгдээ. Зэдэдэ, Түнхэндэ, Баунтда болон Бабушкинда үхибүүдэй яслинуудай гэрнүүд баригданхай.

Хүдөө нютагуудай малшад болон таряашадта медицинскэ туhаламжа дүтэлүүлэн, тэдэниие үбшэнhөө hэргылжэ, социалистическэ ажахын хүгжөөлгэдэ элүүр энхэ бэетэйгээр хүдэлхэ хэрэгтэнь элүүрые хамгаалгымнай хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдолго гаргана. Улан-Удэдэ туббольница, санитарно-гэгээрэлэй байшан, санитарно-эпидемиологическа станци, үшөө хэдэн олон эмнэлгын ба санитарно-hэргылэмжын зургаанууд бии болоо hэн.

Хирурги, терапи, гинекологи гэхэ зэргын гол hалбаринуудhаа гадна, нюдэнэй үбшэн, уушханай ханяадан болон хүйтэн үбшэнтэй тэмсэхэ газарнууд тогтоо. Үхибүүдэй эхэнүүдэйнь элүүр энхэ байхын түлөө тусхай консультацинууд, үхибүүдэй больницанууд, нарайлалгын гэрнүүд болон яслинууд олошоруулагдаа. Республикын больницын дэргэдэхи санитарна авиациин станци холын аймагуудай ажалшадта яаралтай медицинскэ туhаламжа үзүүлдэг. Дээдэ ба дунда мэргэжэлтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри олон болоно. 1923 ондо тэдэнэр 110 хүн байhан аад, 1940 ондо 1423 хүн болоод байгаа бэлэй. 1930 ондо Улан-Удэдэ нээгдэhэн медицинскэ техникумдэ ехэнхидээ бурят залуушуул hуража, нютагай кадрнуудтай болоо hэмди.

1941 ондо советскэ хүнүүдэй амгалан байдалые эбдэжэ, немецко-фашистска сэрэгүүдэй манай орондо добтолон ороод байхадашье, манай республикын арадай элүүрые хамгаалгада табигданхай мүнгэн улам улам ургаhаар лэ байжа, 1945 ондо 35 миллион түхэриг хүрэтэрөө дээшэлээд байhан юм. Дайнай жэлнүүдтэ Улан-Удэдэ 100 үхибүүдые эмшэлхэ больница, үхибүүдэй хоёр ясли, үхибүүдэй hүн хоол бэлдэхэ хоёр кухни тогтоhон юм. Бурят-Монголдо 15 госпиталь тогтожо, советскэ армиин шархатаhан солдадууд болон офицернүүдые манай мэргэжэлтэд үдэр hүнигүй эмшэлжэ, элүүр болгодог байгаа.

Дайнай hүүлээр Советскэ правительство арадай элүүрые хамгаалгада тусхай анхарал табяа. Хэдэн шухала асуудалые амжалтатайгаар шиидхэхын тула дайнай урдахи 1940 ондо hомологдоhон 29 миллион түхэригэй орондо, 1950 ондо 66,5 миллион түхэриг hомологдоо hэн. 1948—1950 онуудта мяханай комбинадта, шэлэй заводто, Галуута Нуурай шахтануудта, Улан-Удын заводто гүйсэд түхеэрэлгэтэй томо больницануудые барижа, ашаглалгада оруулаабди. 1950—1955 онуудта аймагай 7 больница, үхибүүдэй табан ясли, аймагай 4 аптекэ, Темлюйскэ цементын заводто 1 томо больница, ондоо нютагуудта элүүрые хамгаалгын хэдэн олон зургаанууд тогтоо.

Хүдөө ажахые эрид ехээр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй болон Советскэ правительствын түүхэтэ тогтоолнуудта урматайгаар харюусан, колхоз, совхоз болон МТС-үүдэй ажалшадта, медицинскэ туhаламжа дүтэлүүлхын тула hүүлэй жэлнүүдтэ медицинскэ мэргэжэлтэд олон болгогдожо, элүүрые хамгаалгын зургаанууд үргэдхэгдөө. Тосхон hууринhаа холо байдаг малшад болон механизаторнуудта медицинскэ туhаламжа түргөөр үзүүлхэ фельдшерскэ пунктнууд нээгдээ. Колхозуудта нарайлалгын 34 гэр бии болоо. hүүлэй гурбан жэл соо 504 дээдэ болон дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд хүдөө нютагуудта эльгээгдээ.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалшадай гэр байра улам hайжаруулха, эдеэ хоолой продуктнуудые элбэг ехэ болгохо, колхознигууд болон хүдэлмэришэдые улам элүүр энхэ болгохо гэжэ манай партиин ленинскэ Центральна Комитет болон Советскэ правительство саг үргэлжэ оролдоно. Бага түлөөhэ абадаг хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай салин дээшэлээ. Инвалидууд болон наhатай болоhон хүнүүдэй пенси ехэ болгогдоо. Эхэнэрнүүдэй нарайлгын урдахи болон хойнохи амаралтын болзор hунаагдаа. Ажалай наhа хүсөөгүй хүбүүд, басагад үдэртөө 4 час хүдэлдэг болонхой. Шулуу-нүүрhэнэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй ажалай үдэр богонидхогдожо эхилэнхэй.

1956 оной хугасаада 5 больница, үхибүүдэй 5 ясли нээгдээд, мүнөө жэл 4 участкова больница, республиканска больницын дэргэдэ поликлиникэ болон эмнэлгын ондоо газарнууд нээгдэhэн байна. 1957 ондо республикын элүүрые хамгаалгада аяар 105 миллион шахуу түхэриг hомологдонхой. Энэ зөөреэр хэды шэнээн ехэ ехэ барилганууд хэгдэхэ, хэды олон кадрнууд бэлэдхэгдэхэ гээшэб!

Хаанта засагай хүшэр хүндэ үлэгдэлнүүд бологшо үбшэнгүүд усадхагдаа шахуу. Медицинскэ эрдэм ухаанай түрүү туйлалтанууд хэрэглэгдэжэ, уушханай ханяада, хумхаа гэхэ зэргын үбшэнгүүд хойшолонгүй усадхагдажа байна.

1955 оной мэдээгээр, СССР соохи 1000 хүнhөө 26 үхибүүн түрэhэн байхадань, 1956 ондо манай республикын 1000 хүнhөө 33 үхибүүн түрэhэн байна бшуу. Хориин, Хэжэнгын, Түнхэнэй болон бэшэ аймагуудта 1000 хүнhөө 42—43 үхибүүн түрэhэн байха юм.

Урдань үхэл үбшэн хоёрhоо үсөөржэ байhан манай бурят-монгол арад Агууехэ Октябриин революциин аша туhаар жаргалта байдалтай боложо, айхабтар түргөөр үдэн олошоржо байhандаа баярладаг. Манай республика дотор 464 Эхэ-герой бии.

Холуур суутай «Аршаан» болон «Горячинск» гэжэ курортнуудhаа гадна, хэдэн олон амаралтын байшангуудта, санаторинуудта, үхибүүдэй талмайнуудта, пионерэй лагерьнуудта зунай сагта олон мянган ажалшад болон үхибүүд амардаг.

Республика дотороо эмнэлгын хүдэлмэриие эрид hайжаруулхын тула манай врачууд, фельдшернүүд болон бүхы медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд үнэн сэдьхэлhээ оролдоно. РСФСР-эй габьяата врачууд медицинскэ наукануудай кандидат Э. Р. Раднаев, БМАССР-эй элүүрые хамгаалгын министерствын главна терапевт К. Д. Шопхоев, БМАССР-эй габьяата врачууд Яруунын больницын хирург А. И. Жалсараев, Курумканай аймагай хирург Ц. Б. Харпухаева, Улан-Удын заводой больницын хирург В. И. Николаев болон олон тоото мэргэжэлтэдые бурят-монгол арадай дундаhаа советскэ засаг хүмүүжүүлэн гаргаа.

Коммунистическэ партиингаа түүхэтэ XX съездын табиhан асари ехэ зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байhан советскэ хүнүүдэй бэеын элүүрые сахиха гээшэ врачуудай, фельдшернүүдэй ба медицинскэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга болоно.

Республикынгаа бүхы ажалшадтай хамта медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд бурят-монгол арадта жаргал асарhан түрэл Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро, коммунизм тээшэ хүсэн түгэс дабхижа, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе шэнэ илалтануудаар угтахань дамжаггүй.

Коммунист Чимитовэй жэшээтэ ажал

Шугы бургааhаар, үлир жэмэстэ мойhоной, долоогонын hөөгүүдээр эрье тохойгоо шэмэглэн урдаhан Хүрьбэ гол мэбэг ехэ уhаяа Удэ голдоо шудхан, шудхан урдана. Энэ голой хойто бэеэр нарhан тужа нэмэрсэтэй, бүхэнтэжэ байгаад, харагдааша үндэр орьёл хаданuудай хаяа боори туласа Хужартын бэлшээри hунан нэмжыдэг юм.

hоно батаганаагүй, hэрюун hэбшээтэй үдэр. Бэлшээриин тунга ногоондо умбашанхай жэлhээ үнгэрhэн, мүн гунан, дүнэншье наhатай hубай үхэрнүүд газарhаа тархяа үргэнгүй шахуу эдеэлнэ. Эдэнэй хажууда хазаарайнгаа бүтүү жолоое эмээлэйнгээ үндэр бүүргэдэ торгожорхинхой, ногтынгоо жолоогоор морёо хүтэлэнхэй дунда зэргын бэетэй хүн үхэрнүүдэйнгээ тогтууритай hайнаар эдеэлхые харахадаа урмашан ябажа, аргааханаар алхалан тойроно.

Энэ хадаа Хоринин совхозой табадахи фермын эрхим түрүү малшадай нэгэн — hубай мал адуулагша, коммунист Доржи Чимитович Чимитов мүн гээшэ. Доржи Чимитович нилээд олон жэлэй туршада ниитын мал шадамараар харууhалжа, баян дүршэлтэй болонхой юм.

Энэ адуулгашан хагдаар hайн бэлшээритэй Гангын Дээрэ гэжэ газарта малаа үбэлжүүлхэдээ, тон бага үбhэ эдюулээд, малаа тобир тарган зандань ондо оруулдаг юм. Тиигээд зунай бэлшээриин үедэ малаа ехэ шадамар бэрхээр адуулжа, гадар hүбөөгэйнь зузаартар таргалуулжа шададаг. Нёдондо жэлдэ 106 толгой гунан, дүнэн, мүн эбэрээ хүсэд ургаhан амба сарнуудые харууhалжа, зунай бэлшээриин үедэ сүүдхэдээ мал бүхэнэй амидын шэгнүүрые 1—1,5 килограммаар нэмээгээ hэн. Тиигэжэ нёдондо жэлэйнгээ ажалда нэгэ гунан сар нэмэлтэ түлбэридэ абаhан юм.

Мүнөө Доржи Чимитович 49 толгой hубай мал зунай бэлшээриин үедэ hайнаар харууhалжа, сүүдхэдээ амидынь шэгнүүрые нэгэ килограмм хүрэтэр нэмээгээ.

— Бэлшээриин үедэ малаа хайшан гэжэ, ямар аргаар иимэ ехээр таргалуулжа шаданабта,—гэжэ адуулгашан Доржи Чимитовичhээ асуухада:

— Юу тиимэ онсо илгарма тусгаар арга байхаб даа. Тиибэ яабашье, адууhа малай таргалха адуулгын хүсэн ха юм даа,— гээд нам даруухнаар мал адуулагша харюусадаг.

Адуулгашан Доржи бэлшээриин үедэ hубай малаа сүүдхэлэн шахуу адуулхые оролдодог, хэрбээ малай бэлшэхэ аргагүй халуун үдэр болоо hаань бүхэли hүниндөө бэлшээдэг юм. Үдэртөө малаа гурба, дүрбэ уhалдаг, hайса бэлшээhэнэй hүүлдэ хэбтүүлжэ амаруулдаг, хибэдэhыень хибүүлдэг байна. Тиигэжэ хибэдэhээ хибэжэ, амаржа бодоод мал бэлшэхэдээ ехэ хомхойгоор эдеэлдэг юм. «Зун, намарай мал — уhаараа» гэжэ малша зоной хөөрэлдэдэгэй ёhоор энэ адуулгашан малайнгаа уhалалгада ехэ hанаагаа табидаг, оролдодог байна.

Энэ адуулгашан үдэр бүхэндэл малаа нэгэ тээшэнь туужа гаргадаггүй, бэлшээриингээ газарые хубаарилжа байгаад адуулхые оролдодог. Бэлшээриингээ газарые хэдэн хуби хубидань 4—5 хоног соо адуулаад, hүүлээрынь тэрэ бэлшээриеэ амаруулдаг. Тэндээ тэхэрижэ ерэтэрынь ногоониинь ехэ hайжаршаhан байдаг. Зундаа ехэ халуунай болоходо малые ехээр ядаангүйгөөр, hэрюун газарта гү, али уhанда дүтэ тииргүүлхые оролдодог юм. Зунай hүүл тээшэ, намартаа ондо оруулагдаха малаа үбhэеэ хуряагдаhан сабшалангай зүлгэдэ адуулжа таргалуулдаг.

Мүнөө мяха, hү, тоhоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдэй туршада хүсэхэ гэhэн зорилгые партиин табяад байхада коммунист Доржи Чимитович бүгэдэ арадай энэ тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулхаар шиидэнхэй. Гүрэндэ мяханай тушаалгада ошохо малайнгаа амидын шэгнүүрые сүүдхэдээ килограммhаа бага бэшээр нэмээжэ, бултыень дундаhаа дээшэ шадалтайгаар тушааха уялга абанхай мал адуулагша Доржи Чимитов ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: адуулгашан Доржи Чимитов.

Ц. Дандаров.

Культурно-ажаhуудалай барилгануудые олоор бариха

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй хүндэлэлдэ культурно-ажаhуудалай барилга үргэдхэхэ, хүдөө тосхонуудаа гоё hайхан түхэлтэй болгохо талаар энэ оной май hарада Түнхэнэй аймагай ажалшад үнэтэ үүсхэл гаргаа hэн. Тэдэнэр ноябриин нэгэн хүрэтэр 760 хүнэй hууха hууритай дүрбэн шэнэ клуб, 14 улаан булан, 14 культбаза, 8 полевой стан, 4 библиотекэ, 900 хүнэй hууха hууритай зунай 2 театр, 5 стадион, 17 спортивна талмай, 20 бани, эмнэлгын 3 пункт болон бусад олон барилга барижа дүүргэхэ гэжэ шиидээ hэн.

Түнхэнэй аймагай ажалшадай hайшаалта энэ үүсхэл республика дотор халуунаар дэмжэгдээ. Түнхэнэйхидэй уряада харюусан, хэдэ хэдэн аймагуудта нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Мүнөө олон колхозууд барилга үргэнөөр хэхэ арга боломжотой, зөөри хэрэгсэлтэйшье болонхой байна. Олохон колхозууд үйлэдбэриин байрануудые барихынгаа хажуугаар клуб, улаан булан, культбаза, спортын талмай болон бусад культурна барилга нилээд үргэнөөр хэдэг болоо.

Жэшээлхэдэ, Ториин аймагта удаан саг соо барилга хэгдээгүй шахуу байгаа. Мүнөө тэндэ барилгада анхаралаа ехээр хандуулдаг болобо. Тори тосхондо 200 hууритай Культурын шэнэ байшан, гостиница, стадион, байрын олон гэрнүүд баригдаа. Тэрэшэлэн аймагай колхозуудта барилга олоор хэгдэнэ. Нарин тосхоной колхозой модошо дархашуулай бригада hүүлэй үедэ малдаа олохон байра бариба. Тэндэ нүхэр Яковлевай хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын барилгашадай звено колхозой правлениин байшан бариха 800 гаран кубометр модо бэлдээ. Мүнөө жэл тус колхоздо байрын 15 гэр баригдаха юм. Тэдэнтэй зэргэлээд байдаг Алцаг тосхоной колхозой барилгашад мүн лэ hайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр мүнөө үхибүүдэй ясли барижа дүүргэхээ байна.

Культурно-ажаhуудалай барилгын асуудалнуудта, тосхонуудые гоё hайхан түхэлтэй болголгодо нютагай советскэ органууд, депутадууд хододоо гол анхаралаа хандуулдаг байха ёhотой. Тэдэнэр нютагай барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэрийе үдэр бүри шалгаха, даалгабаряа дүүргэхэдэнь тэдээндэ туhалха уялгатай.

Олонхон нютагай Соведүүд энэ шухала хэрэгые саг үргэлжэ эрхилнэ. Жэшээлхэдэ, аймагай центрые, бусадшье тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо тухай асуудал энэ оной мартда Ново-Селенгинскын сомоной Соведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар зохихо хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа. Сомоной Соведэй гүйсэдком тэдэ шиидхэбэринүүдэйнгээ дүүргэлтые саг үргэлжэ хинадаг юм. Энээнэй ашаар хэгдэhэн хүдэлмэриингөө зарим дүнгүүдые хаража болохо байна. Энэ хабар аймагай центртэ 2800 уляангир, акациин 600 hөөг hуулгагдаа. Ниитын байшангуудай, гэрнүүдэй хажуугаар хамта дээрээ 4,5 мянга гаран метр газарта сэсэг, модон hуулгагдаа. Олониитын хүсөөр 400 дүрбэлжэн метр талмай дээрэ сэсэрлиг таригдаа. Тэндэ мянга гаран залуу модод hуулгагдаа. Эндэ байрын гэрнүүдые барилгада мүн лэ ехэхэн анхарал хандуулагдана.

Яруунын аймагай ажалшад хүндэтэ зорилго урдаа табинхай. Энэ жэлдэ тэндэ хүдэлмэришэд ба колхознигуудай ажаhууха 7600 дүрбэлжэн метр зайтай гэрнүүд баригдаха юм. Малай байрануудые олоор бариха гэжэ хараалагдаа. Аймагай олохон колхозуудта барилгын хүдэлмэри урагшатайгаар хэгдэнэ. «Путь социализма» колхоз хоёр гэр, автомашинануудай гараж, шубуунай байра бариба. Мяха-hүнэй совхоз, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз барилгын түсэбые hара бүри дүүргэнэ.

Түнхэнэйхидэй хандалгада харюу болгон, Яруунын аймагай ажалшад энэ оной ноябриин нэгэн хүрэтэр 350 hууритай колхозой хоёр шэнэ клуб, найман улаан булан, табан культбаза, гурбан библиотекэ, хоёр стадион, 13 спортивна талмай, нэгэ больница, 10 бани, 180 гэр барижа дүүргэхэ уялга абаа. Энэ оной июль hарын дүүрэтэр хүдөөгэй ба колхозно 12 клуб, аймагай библиотекэ, культурын хоёр байшан капитальнаар заhабарилагдаха, тэдээндэ хэрэглэгдэхэ түлеэн бэлэдхэгдээд, зөөгдэхэ юм.

Республикын олохон колхозуудта, тосхонуудта мүнөө барилга ехээр хэдэг болоhониинь hайшаалтай байна. Хүнүүд ажабайдалаа гоёохо, үдэр бүхэнэйнгөө ажаhуудалые бүри hайжаруулха гэжэ оролдоно. Эдэ бүхы баримтанууд колхозно тосхоной ажалшадай экономическа, культурна ажабайдалай саашадаа эрид шууд дээшэлжэ байhанай гэршэ мүн.

Эдэ бүгэдэ улад зоной ажабайдалые саашадань hайжаруулха гэhэн КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдэй бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байhанай элитэ гэршэ болоно.

Мүнөө республикадамнай барилга ехээр хэгдэдэг болобошье, культурно-ажаhуудалай барилгын асуудалнууд хаа хаанагүй амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ гэжэ hанаха болоо hаа буруу. Тэрээнhээ байтагай, энэ хэрэгые саг үргэлжэ эрхилжэ байhан аймагуудташье ехэшэг дутагдал гаргагдана.

Зарим түрүү сельсоведүүд, колхозууд, предприятинууд шэнгеэр культурно-ажаhуудалай барилгые хаа хаанагүй үргэн далайсатайгаар, hайнаар ябуулдаг байгаа hаа, Заиграйн аймагай хүтэлбэрилэгшэд омгорхожо шадаха байгаа. Теэд эндэ мүн лэ олон ехэ дутагдалнууд бии байна. Шулуутайн леспромхоздо, Тельманэй нэрэмжэтэ, Ленинэй нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудта барилгые, илангаяа байрын гэрнүүдэй барилгые hулаар эрхилнэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлениин колхозойнгоо хонишодой гэр барилгада хүнүүдые гаргажа үгөөгүй байhан ушарhаа тэрэнь жэлhээ үлүү саг соо баригдажа байна.

Үнэгэтэйн жэмэс-овощиин заводой хүдэлмэрилэгшэдтэ хэдэн жэлэй турша соо нэгэшье гэр бариг даагүй. Аймагай зарим колхозуудта культурно-ажаhуудалай барилга илангаяа муугаар эмхидхэгдээ. Зарим предприяти, колхозууд барилгынгаа түсэб дүүргэнэгүй. Барилгын шанар hайжаруулхын түлөө тэмсэнэгүй. Байрын гэрнүүдые барихадаа, тэдэнэй хүнүүдтэ таатай зохид байха ябадал хараада абтанагүй. Жэшээлхэдэ, Тарбагатай тосхондо шэнэ гэрнүүд хуушанай түхэлтэйгөөр, хүнэй hуухада таагүйгөөр баригдаа. Тэндэ зал, унталгын таhалга, кухни гэхэ мэтэ таhалганууд байхагүй, сонхонуудынь гэрэй hүүдэр талада гаргагданхай.

Барилгын эдэ бүхы дутагдалнууд Заиграйн аймгүйсэдкомой колхозно барилгын таhагай hанааень зобооногүй. Гэхэ зуура, колхозуудта барилгые зүбөөр эрхилхэ, хүдөөгэй ажалшадта зорюулан, болбосон hайн гэр байра бариха, барилгын проектын талаар туhалха гээшэ энэ таhагай шухала уялгань болоно.

Зарим предприяти, колхозуудай хүдэлмэриин эрхим hайн дүй дүршэл олониитын дунда дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Бии байhан дутагдалнуудаа түргэнөөр зайсуулха, гэр байра, клуб, библиотекэ, культбаза болон культурно-ажаhуудалай бусад барилганнуудые бүтээхэ талаар Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ ажалшадые үргэнөөр элсүүлхэ гээшэ колхоз, предприяти, сельсовет бүхэнэй тон шухала зорилго болоод байна.

К. Маланов, КПСС-эй обкомой инструктор.

Малаа бэлшээн таргалуулhнабди

Хониной шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 210, үхэрэй—500-700 граммаар нэмэнэ

Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд малаа бэлшээн таргалуулхын түлөө март hарада үхэрэй хоёр гүүртэ, эрье хонидой хоёр отаранууды бүридхэээд, малаа бултыень шэгнээд табиhан байгаа юм.

Июнь hарын эсэстэ эбэртэ малнуудые, хонидые тус бүридэнь шэгнээд үзэхэдэ сүүдхэдээ дунда зэргээр 700 граммаар, эрье хонид 130 граммаар нэмэhэн байба. Нэгэдэхи комплексно бригадын бэлшээн таргалуулха, гүүртын малшан нүхэр Дамби Пунсуков даалгагдаhан 144 толгой эбэртэ малаа июнь hарада толгой бүридэнь дунда зэргээр сүүдхэдээ 830 граммаар нэмээбэ. Гурбадахи комплексно бригадын бэлшээн таргалуулха гүүртын мал адуулагша нүхэр Будажап Цыренов үнгэрhэн июнь hарада даажа абаhан 118 толгой эбэртэ малаа тус бүридэнь сүүдхэдээ 500 граммаар нэмээгээ.

Хонидые бэлшээн таргалуулха отарын ахалагша хонишон нүхэр Дамбадугар Дараев даажа байhан 669 толгой эрье хонидоо июнь hарада сүүдхэдээ 210 граммаар нэмээгээ. Эрье хонидойнь шэгнүүр дунда зэргээр 56 килограмм болоно. Эрье хонидой отарые даагшад Очир Эльбиков, Дымбрыл Балданов гэгшэд энэ талаар hайн амжалтатай.

Манай колхозой түрүү малшадай дүй дүршэл дээрэhээ хараад үзэхэдэ, зунай бэлшээриин үедэ адуулгын 80—90 хоногой туршада бодо малай шэгнүүрые 37—42 процентээр, жэжэ малай шэгнүүрые 53—65 процентээр дээшэлүүлмээр.

Энээнтэй хамта колхозоймнай зунай бэлшээри дээрэ дутуу дунда зүйлнүүд олон байна. Жэшээнь, шадал муутай болоhон малнууд шэмэтэй тэжээлээр хангагдадаггүй. Түгнэ голой уhагүй болохо үедэ малаа уhаар дуталдуулха ушарнууд олон болодог.

Түгнын бэлшээридэ ябаhан малнуудые таhалгаряагүйгөөр уhаар хангахын тулада 1957—1958 оной туршада буровой аргаар худагуудые малтахын тухайда хэмжээ абаха ёhотой гэжэ hанагдана.

Б. Мижитов.

Ц. Дондокова

Хани барисаан

Хани барисаан
Хаанаш, юундэш hаатангүй,
Харанхы хаалтые
Хамха сохихол заатагүй.
Замба түбиин
Залуу үетэн нэгэдээд,
Хани барисаагаа
Хамгаалхабди эбтэй.
Хамагые холбоошо
Хани барисаанай hүлдэ
Буурал Кремлиин
Алтан одон лэ мэдэ!
Тиимэл хадаиь
Түймэр табихаа хүсэгшэдэй
hэдэлгые эбдэе,
hэргэг жагсаад эршэтэй!
Номин Байгалдашье,
Номгон далайн саанашье —
Нажар сагтал
Наран шараг лэ хаанашье!
Бүхы үетэнэйм
Сэдьхэлдэнь бусалыш мундуу,
Бодолоймни дуун,
Бурят басаганай дуун!

Үбэлжэлгэдэ бэлдэнэ

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой мал hүрэг жэлhээ жэлдэ олошоржо байна. Энэ жэлдэ тус колхоз гансахан хонин hүрэгөө 19.700 толгой болгохоор хараална. Ниитынгээ малые hайнаар ондо оруулхын тула эртээнhээ тусхай бэлэдхэл хэжэ байхаар болоо.

Энээн тушаа энэ колхозой правлени анхаралаа табижа, барилгын тусгаар бригада (бригадирынь нүхэр М. Дашиев) эмхидхээд, тусхай түсэб даабари үгэhэн байха юм. Тэрэ бригадынхид мүнөө хониной гурбан байра Гурбалжан, Зуун Сагаан, Шэбэр гэжэ газарта барижа байнхай.

Барилгада хэрэгтэй модо хэрэгсэлнүүд булта шэрэжэ асаргданхай. Мүнөө хониной байрын ханануудые бодхоожо дүүргээд, оройень барижа эхилээ. Энэ бригадын барилгашад оролдосотой бэрхээр ажаллажа, барилгашадай мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлнэ.

Июлиин 15 болотор тэдэнэр түсэбөөр хараалагдаhан барилгануудаа барижа дүүргэхээр шиидэнхэй.

П. Халтанов.

Сэлэнгэ.

Хурьгашан басаган

ОЧЕРК

1956 оной зунай hэрюухэн нэгэ үдэшэ. Оршон тойрон абяа шэмээгүй. Тосхон тээhээ радиогой дуун, нүгөө тээhээ мэлмэрэн байhан Зэдэ голой бишыхан долгинуудай эрьеын шулуу сохин салгидхаха дуулдана.

Катя хэhэг мойhо ургаhан эрье дээгүүр ехэл бодолгото болон ябана. Тэрэнэй hаяхан үнгэрhэн hургуулиин жэлнүүд, hүүлшынгээ экзамен амжалтатайгаар баряад, аттестат абахаяа байhаниинь hанаандань ороно.

Арбадахи класс дүүргэгшэдэй сэдьхэл хүдэлгэмэ мүнөөдэрэй вечер дээрэ hурагшадай ба тэдэнийе хүмүүжүүлhэн багшанарай хэлэhэн үгэнүүд тэрэнэй шэхэндэ дуулдахадал гэнэ.

Эдэ бүгэдые hанахадаа Катиин сэдьхэл хүдэлнэ. Теэд эдирхэн наhандань тохёолдоhон, дахин бусалтагүйгөөр үнгэрhэн hургуулиин жэлнүүдhээ ажабайдалай гэрэлтэ замда ороhон мартагдашагүй үдэрнүүд залуу басаганай сэдьхэл хүдэлгэнгүй яахаб?!

Олон олон бодолнуудай Катиин ухаан соогуур тамаран үнгэрhэнэй hүүлдэ, тэрэ үглөөдэрэйнгөө хөөрэлдөөн тухай бодоно...

Үглөөгүүр, Үлэгшэнэй дунда hургуулиин арбадахи классай hурагшад түрэл hургуулияа дүүргэжэрхёод, гэр гэртээ бусахаяа машина хүлеэжэ ехэхэн лэ хүхюунүүд байбад. Тэрэ үедэ тус hургуулиин директор, hуралсалай талые даагша болон классай хүтэлбэрилэгшэ арбадахиие дүүргэжэ, ажабайдалай арюухан зам дээрэ гараhан hурагшадаа бултыень суглуулаад, хөөрэлдэжэ оробод.

hурагшад өөhэдынгөө hанал бодол тухайгаа хөөрэнэд. Мүн заримань хайшаа, ямар институтда ошохо тухайгаа, хэн болохоб, хаана ажаллахаб гэхэ мэтын hонирхолтой асуудалнуудые хөөрэлдэнэ. Тэдэнэй дундаhаа олонхинь түрэл Советскэ Армида алба хэхэ, хүдөө ажахын, багшанарай болон бусад институдуудта ошохо hаналаа мэдүүлбэ. Али олон тоосоон шууяан болоhоор байтар, Катя басаган иигэжэ хэлэбэ:

— Илангаяа мүнөө үедэ хүдөө ажахые улам саашань хүгжөөхэ, мал ажалай ашаг шэмые улам арьбадхаха хэрэгтэ парти, правительствын ехэхэн анхаралаа хандуулжа байхадань, энэ ехэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулхаяа түрэл колхоздоо ошожо хүдэлхөөр шиидээб.

Екатерина Бадмаева болбосоролой аттестат абажа, тэрэ сагhаа хойшо түрэл нютаг Бургалтайдаа ажаллахаар бусаа hэн.

...Бадмын Дымбрылэй ехэ басаган Катя гэдэг мүнөө жэлдэ арбан класс дүүргээд, эхэ, эсэгынгээ эрдэм hуралсалаа үргэлжэлүүл гэхэдэнь — «Колхозойнгоо мал ажал хүгжөөхэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ хабаадалсажа, хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй болоhоной hүүлдэ дээдэ hургуулида hуража, зоотехник болохоб»— гэнэ гэhэн hураг суу хабтагай Бургалтайгаар дуулдаба.

Катя бага балшарhаа хойшо эшэгэ, хурьгадта мээхэйгээр хандажа, эльбэн эрхэлүүлдэг hэн.

Эжы, баабайнгаа ажал хүдэлмэридэ туhалан, амаралтынгаа үедэ үглөө үдэшын хони, хурьга харалсажа, хобоо хоомогуудта талха таряанай зүйл буйлуулан табижа, эдеэлүүлжэ байхыень харахадаа — «Хүн болохо багаhаа, хүлэг болохо унаганhаа гэжэ мүнөөнhөө малда абьяастай хүүхэн аба эжыгээ, аха дүүнэрээ баярлуулан ажалша бэрхэ болохонь лабтай даа»,—гэжэ айл зонуудынь Катиие маггадаг бэлэй.

Городто курсада hуража байhанаа ерэжэ, үбэлэй эхин hарын нэгэ хүйтэн үглөөгүүр урагша хойшоо сэхэ hунаhан колхозой центрэй үргэн үйлсөөр мойhон хара нюдэтэй, монсогор улаахан хасартай эдир залуухан басаган колхозой правлени шэглэн яаралтайгаар гэшхэлээд, ошожо оробо.

— Би мал ажал дээрэ хүдэлмэрилхэ хүсэлэнтэйб, намайе хурьгашанаар эльгээхыетнай гуйнаб,— гэжэ хэлээд, ялалзаhан гэрэлтэ хурса нюдөө сабшангүй колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Яковлевай урдаhаа хараад, арсахань гү гэжэ айhан хэбэртэй хүлеэнэ.

Правлениин гэшүүд тэрэниие мал ажал дээрэ хүдэлхэдөө залуудаха, дүй дүршэлгүй гэжэ hанабашье, ажалда оролдосотой бэрхэ, алишье юумэндэ анхаралтай хаданъ эжынь хүдэлдэг Базар Гармаевай отарада Катиие хурьгашанаар эльгээхые шиидэбэд.

— Битнай хурьгашан болооб. Нэгэ-хоёр жэл хүдэлhэнэй hүүлээр институтда ошохоб,—гэжэ хүхиhэндөө хүлэйнгөө газар хүрэхые мэдэнгүйгөөр гэр тээшээ яаралтайгаар гэшхэлбэ.

Колхозой ниитын мал ажал дээрэ хүдэлмэрилхөө ошоhон комсомолшууд болон залуушуулай тоодо орожо, Екатерина Дымбрыловнагай хонишон болоод, ахалагша Базар Гармаевай хүтэлбэри доро ажаллажа эхилhээр арбаад хоног үнгэрбэ.

Эртэ үглөөнhөө эхилээд, үдэшын боро харан таhартар хонёо харана, нэгэ-хоёр номуудые баряад лэ ябажа, сүлөөтэй сагтаа арбан жэл үзэhэн номоо дахин дабтажа, мүн баhа хонишон мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө газетэ, журналнуудые уншажа, үнинэй хонишон Тогоочиин түрүү дүй дүршэлые халан абаха гэжэ оролдодог байба. Мүн Екатерина Дымбрыловна колхозой зоотехнигэй хүтэлбэри доро зоотехническэ эрдэм наукын заабаринуудые шудалан үзэдэг, тэрэнээ бодото ажал дээрэ хэрэглэхые үдэрhөө үдэртэ оролдон ажаллана. Екатерина Бадмаевагай оролдолго хии талаар ошоогүй—харин хэдэн hара хони хараhанай hүүлээр, хонидойнгоо хашаа хорёо заhана, хурьгадай байра сэбэрлэнэ. Түрүүшынгээ хурьгадые абажа, шадабари ехэтэй хурьгаша болоhоноо гэршэлбэ.

Екатерина Дымбрыловнагай даажа абаhан хонидой үбэл, хабар эртэ хурьгалуулагдахаар зун намартаа искусственна аргаар үрэжүүлэгдэhэнэй ашаар мүнөө эхэ хонидынь барагсажа хурьгаланхай. Түлигдэдэггүй байра соо 150 шахуу хурьгад олон хашаа хаамагууд соо гараhан саг сагаараа, томо багаараа зүбөөр тааруулагдажа, сакманууд болгогдоод, түлжүүлэгдэжэ байнхай. Хонидой түлэб хурьгалха үедэ отара дээрэ үдэртөө 10—20 хурьгадай гарахада, Катя басаган эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлhэн байгаа. Тэдэнэй тус тустаа зуугаад хурьгатай болоходонь, колхозой правлени үшөө нэгэ хүниие нэмэжэ табиhан байна.

...Майн табанай маша hайхан үглөөгүүр, баруун хойшоо зурыhан харгыгаар тооhо шорой бурьюулан «ГАЗ—69» маркын машинатай хүнүүд Базар Гармаевай газаа байшаба. Харин колхозой парторганизациин секретарь, зоотехник ба аймагай газетын корреспондент отарай ажал хүдэлмэри үзэхэеэ ерэhэн байбад.

Отарай хонишод айлшадтайгаа амар мэндээ асуулдажа, арба табан үгэ андалдахадаа, ажахын жэлэй долоон hарын мүрысөөнэй дүнгые шалгажа ябаhаниинь мэдэжэ, хото хорёо, хони хурьгад тээшээ хамтадаа ошобод. Түл абалга, малай хүшэ шадал тухай Екатерина Дымбрыловнаhаа айлшадай асуухада: «445 эхэ хонидhоо 413 хурьга абаад, нэгэшье гээлтэгүйгөөр түлжүүлжэ байнабди. Үшөө хорёод хонид хурьгалхаар хүлеэгдэнэ. Тиихэдэ январь hарада түрэhэн хэдэн хонидоо шэлэжэ, зундаа хэнзэлүүлхээр хэлсэнэбди»,—гэжэ тэндэ байhан ахалагша хонишон хэлээд, малай байрын таhалганууд соо тангаржа байhан томо-томо хурьгадые шэртэн урматайгаар хараад, хорёо соо хобоонуудhаа ногоо шэмхэлэн эдижэ байhан хонидой захада ошоод, хүбэн зөөлэн бамбагар нооhыень барижа үзүүлбэ.

—Нажар намарайнгаа хүсэ шадал табингүй, зүбөөр адуулагдаhан дээрэhээ хонидойтнай нооhон үдхэнөөр, утаар ургаа байна,—гэжэ зоотехник Хамаганов хэлэбэ.

Айлшад гэртэ орожо, нилээдгүй хөөрэлдэhэнэй hүүлээр отарын хонишодто, арбадахиие дүүргээд хурьгашанаар ажаллажа байhан Екатерина Бадмаевагай абаhан уялгаяа бардам дүүргэхэ бата найдабаритай байhандань баясхалан хүргэжэ, ажалай амжалта түйлахыень хүсөөд мордобо. Мүнөө үедэ «Улаан Бургалтай» колхозой хурьгашан комсомолка Екатерина Бадмаева 118 хонидhоо 118 хурьга абажа, түлжүүлээд байна. Харууhа, эдеэлүүлгынь hайн байhан дээрэhээ хурьгадынь бултадаа тарган тобирнууд.

Апрель hарын hүүл багаар, Майн Нэгэнээр дашарамдуулан, Үлэгшэнэй дунда hургуулиин арбадахи классай hурагшадта түрүүшынгээ амжалта тухай бэшээ hэн.

«Минии мэдэхэшье юумэ хомор—түрүүшын үдэрнүүдтэ юунhээ эхилхэб, хайшан гээд хурьга абахаб гэхэ мэтэ ехэл хүндэ ушарнууд дайралдадаг бэлэй. Мүнөө hанахадам энеэдэтэй гээшэнь»,—гэжэ комсомолка Бадмаева өөрынгөө басагадта бэшэбэ.

Екатерина Дымбрыловнагай замаар үнэн сэхэ hаналтайгаар артелиингээ ажабайдалые улам дээшэлүүлхын түлөө арбадахиие дүүргэhэн залуушууд манай аймагай колхозуудай ажа үйлэдбэри дээрэ ажаллана.

Харин мүнөө Үлэгшэнэй дунда hургуулиин арбадахи класс дүүргэhэн hурагшад бүхы классаараа түрэл колхозуудтаа хүдэлхэбди гэhэн мэдүүлгэ ВЛКСМ-эй айкомдо баряад, комсомольско путевкоор аймагай колхозууд болон МТС-үүдээр хүдэлжэ байнад. Мэдүүлгэ соогоо Катиин хани нүхэд Анна болон Ольга Бадмаеватан «Улаан Бургалтай» колхоздоо хүдэлхэбди гэжэ бэшээ.

Эгээн лэ тиимэhээ институтда ошохынгоо урда тээ ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй, мэргэжэл шадабаритай болгожо бэеэ зэhэхын тулада хүдөө ажахыда ажаллажа байhан эрэлхэг зоримгой залуу басаган Екатерина Бадмаевагай ажал хүдэлмэри, hайн hайхан эрмэлзэлгэ хүсэлынь бүгэдэндэ жэшээ боложо үгэнэ.

С. ТАБДАЕВ.

ХИЛЫН СААҺАҺАА ЕРЭҺЭН ТЕЛЕГРАММАНУУД

Газарые гүрэнэй мэдэлдэ абаха асуудалаар болоһон конференци дээрэ премьер-министр У Ну үгэ хэлэбэ

РАНГУН, июлиин 24. (ТАСС). Газарые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай асуудалаар конференци үсэгэлдэр эндэ нээгдэв. Нютагай хэблэлэй мүнөөдэр мэдээсэнэнэй ёһоор, премьер-министр У Ну конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ иигэжэ мэдүүлээ: помещигүүдэй газар эдлэлые болюулжа, газараа таряашадта хубаажа үгэхэ гол зорилгоор ороной газар гүрэнэй мэдэлдэ абтаха байна. Газарай реформын ямараар хэгдэжэ байһан тухай мэдээнүүдые У Ну дурдаа. 19,9 миллион акр эдлүүриин газарай 6,2 миллион акрань гүрэнэй мэдэлдэ абтаха байна. Эды шэнээн хэмжээнэй газар гүрэнэй мэдэлдэ абаха хүдэлмэри 1960 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдаһан байгаа, гэбэшье энэ түсэбэй оройдоол 20 процентынь мүнөө үедэ бэелүүлэгдээд байна гэжэ тэрэ хэлээ. 1953 онһоо эхилэн 1.156.442 акр газар правительство хубаарилаа, тэрэнэй 141.132 акр газарынь таряашадта үгтэһэн байна гэжэ У Ну хэлээ.

Газарые гүрэнэй мэдэлдэ абаха, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгые түргэдхэхэ хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые У Ну саашань дурдаһан байна. Газар хүдэлдэхэ, таряашадай газараа бусадта дамжуулан үгэхэ ябадал хизаарлаха, таряашадые һайн шанартай үрэһөөр үүлтэртэ малаар хангаха, таряашадай хамжаануудые бии болгохо гэжэ эдэ хэмжээнүүдээр хараалагдаһан байха юм.

Атомай хүсые имагтал амгалан ажалда хэрэглэхэ

Премьер-министр Неругэй мэдүүлгэ

ДЕЙЛИ, июлиин 24. (ТАСС). Атомай хүсэ хэрэглэхэ ямаршье мүнгэ һомолхо асуудалаар арадай палатын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ. Инди хадаа атомай хүсэ имагтал амгалан ажалда хэрэглэхэ хүсэлэнтэй гэжэ премьер-министр Неру мэдүүлээ. Индиин саашадаа байха бүхы правительствонууд мүн лэ иимэ политика бэелүүлдэг байха гэжэ найдажа байһанаа тэрэ элиһэлэн мэдүүлээ.

Хэрбээ ганса бүлэг гүрэнүүдэй хиналта доро байдаг агентствын мэдэлдэ тэдэнэй материалнууд бүри орохо болоо гээшэ һаа «атомна империализмын» аюул тохёолдохо байна гэжэ Неру уридшалан һануулаа. Юрын түлишөөр тиимэ баян бэшэ Индидэ атомай хүсэ абадаг болохо тон шухала гэжэ Неру заагаа. Индидэ атомай хүсэ абаха хүдэлмэри ургашатайгаар хэгдэжэ байна. Мүнөө үедэ Индидэ атомна нэгэ реактор хүдэлжэ эхилээ, үшөө гурбан иимэ реактор түхеэрэгдэжэ байна. Индидэ атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар 15 жэлэй түсэб атомай хүсэ хэрэглэхэ ямаан зохёогоо гэжэ Неру хэлээ.

„Баясхалантай мэдээсэл"

БЕРЛИН, июлиин 24. (ТАСС). СССР-эй Партийно-правительственна делегациин ГДР-тэ ошохоёо байһан тухайда «Баясхалантай мэдээсэл» гэһэн статья Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиин ЦК-гэй орган «Нейес Дейчлад» газетэ мүнөөдэр толилоо.

Советскэ арадтай манай байгуулһан хани барисаан, Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиин болон Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хоорондохи ахадүүгэй харилсаан манай хүдэлмэришэн-таряашанай залуухан засаг түрые бэхижүүлхэ арга нүхэсэл, манай арадай-демократическа гүрэнэй экономическа болон политическэ талаараа бата бэхи байха шухала арга, ГДР-эй улам үргэжэ байһан уласхоорондын нэрэ хүндын эшэ үндэһэн мүн болоно гэжэ газетэ бэшэнэ.

Советскэ Партийно-правительственна делегациин хани айлшалжа ерэлгэ, СЕПГ-эй болон Германиин Демократическа Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй тэдэнэй хэжэ хэлсээнүүд эб найрамдалай түлөө, уласхоорондын шанга байдал һуларуулхын түлөө, социалистическэ лагериин нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө, германо-советскэ хани барисаае бэхижүүлхын, Германиин болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, социализмын хэрэг бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ, ехэхэн түһа нэмэри болохо байна гэжэ найдажа байһанаа газетэ элишэлэн мэдүүлнэ.

Атомна дайнда бэлэдхэжэ байһан милитаристнуудта эсэргүүсэн, ажалдаа шэнэ амжалта туйлажа, эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэг хураахын ба уласхоорондын шанга байдал һуларуулхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлые шангадхажа, советскэ ханинарай айлшалжа ерэлгые тэмдэглэхэеэнь Германиин Демократическа Республикын хүн зониие газетэ уряална.

„Англи Оманда добтолон оробо"

Лорднуудай палатын заседани дээрэ лорд Стэйнсгэйтын хэһэн мэдүүлгэ

ЛОНДОН, июлиин 23. (ТАСС). Омандахи байдал тухай Гадаадын хэрэгүүдэй министрын парламентска орлогшо лорд Госфорд лорднуудай палатын заседани дээрэ мэдүүлгэ хэһэн байна. Буһалгаа хэжэ байһан усгагаатаниие дарахын тулада Маскадай султанда Англиин эүгһөө сэрэгэй туһаламжа үзүүлэгдэжэ хэбэн байһаниинь мэдээжэ юм.

Удаань, лейборист лорд Стэйнсгэйт иигэжэ хэлээ: «Бидэнэй Оманда добтолон ороһомнай элитэ». Бомбардировщигууднай Оманда ошоод дайн байлдаанда хабаадалсажа байна гэжэ тэмдэглэхэ зүүра, «буһалгаа хэгшэдые дарахын тулада бэеэ даанхай бэшэ ороной засаг барижа байгшын уряалаар «эрэгүүдые эль»ээхэ эрхэ уласхоорондын ёһоор олгогдоно гэжэ правительство баталан хэлэжэ шадаха гү?» гээд Стэйнсгэйт асуугаа.

Оманда боложо байһан юумэнһээ уламжалан правительство бэелүүлжэ байһан политические нацануудай хани нэгэдэлэй хэрэгүүдые эрхилхэ министр, лорднуудай палатые толгойлогшо Хьюм үмөөрһэн байна.

Омаһай газар дээрэ манай бомбардировщигууд үшөө ошоогүй юм гэжэ хэбэртэйгээр Госфорд баталан хэлээ.

**

ПАРИЖ, июлиин 24. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспондентын Лондонһоо дамжуулһанай ёһоор Оманай ниислэл хото—Назва городһоо хойшо хэйшаа 100 милиин газарта Англиин сэрэгэй самолёдууд хуудаһануудые хаяа. Эдэ хуудаһанууд соогоо «Үгы хэлэбди» гэжэ занан, буһалгаагаа зогсоохоень тэндэхи усгагаатанда дурадхаһан байна.

Англиин агаарай-сэрэгүүд Маскадай газарһаа баруун тээ Персидскэ заливай эрье дээрэ байдаг Шарджу базада яаралтайгаар эльгээгдэжэ байна гэжэ мэдээсэгдэнэ.

**

БЕЙРУТ, июлиин 24. (ТАСС). Оманай буһалгаа хэһэн усгагаатанай Назва шадар ээлээд байһан газарнуудые Англиин сэрэгэй самолёдууд бомбодожо эхилээ гэжэ «Ас-Сиаса» газетэ мэдээсэнэ.

Оманай буһалгаа хэһэн усгагаатанда талархал Куйвейтын хиля хүрэтэр дэлгэрээ гэжэ газетэ заана. Бахрейндэ ехэ үймөөн болоо гэжэ газетэ бэшэнэ.

Ирагһаа болон Кенийһээ Англиин сэрэгүүд Оман тээшэ яаралтайгаар эльгээгдэжэ байна гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ.

Ядерна зэбсэг туршажа үзэлгые болюулхые американска эрдэмтэд хүсэнэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 24. (ТАСС). Америкын эрдэмтэдэй федерациин Лос-Аламосска отделенидэ (Лос-Аламос—США-гэй атомна үйлэдбэриин центр гэһэн нэгэн юм) ородог американска 50 гаран эрдэмтэд ядерна зэбсэг туршажа үзэлгые болюулха шухала гэжэ тоолодог байһан тухайгаа президент Эйзенхауэртэ мэдүүлгэ баряа гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентство мэдээсэнэ.

Алжирта шанга байлдаанууд болоно

ПАРИЖ, июлиин 24. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэлнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, Алжирта шанга байлдаанууд болоһоор. Үсэгэлдэр Батна городһоо баруун урагшаа 50 километрын газарта Франциин сэрэгүүдэй болон Алжирай национально-сулөөрэлгын армиин частьнуудай хоорондо хэдэн часай турша соо байлдаан болоо. Тусхай мэдээнэй ёһоор алжирынхидай дундаһаа 80 хүн алуулаа. Францууудай хэды шэнээн хохидолдо ороһониинь мэдээдэн соо заагдаагүй байха юм.

Ороной бусад районуудта шанга тулалдаанууд мүн лэ боложо байһаар. Константино департаментда Франциин сэрэгэй 3 автомашина минэ дээрүүр гаража тэһэрээ. Машина дээрэ һууһан ябаһан хэдэн солдадууд гэмтэжэ үхэһэн байна.

США-да юумэнэй сэн хүндэрнэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 24. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор промышленна конфедерациин национальна совет хадаа 1956 онһоо июньтэй сасуулбал США-да юумэнэй сэн мүнөө 2,8 процентээр нэмээ гэжэ соносхоо. Илангаяа мяханай, хүдөө ажахын бусад продуктнуудай сэн нэмэһэн байна. Бүхы эд бараанай сэн хүндэрөө, ашаа шэрэлгын түлөөһэнүүд дэешэлээ гэжэ тус совет мэдүүлһэн байна.

США-да атомна тэһэрэлгэ дахяад хэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 24. (ТАСС). Невада штадай туршалгын полигон дээрэ Холбоото Штадууд тоогоорон юһэдэхи ядерна тэһэрэлгэ мүнөөдэр хэбэ.

Итали. Ажал хүдэлмэригүй болошоһон барилгын хүдэлмэришэд Неаполиин үйлэсэнүүдэр тэнэнэ. Хэдэн час ажал бэдэржэ зайбашье, заримдаа тэднэр нэгэшье лирэ олонгүйгөөр тэрээ бусажа баатай болодог.

ТАСС-эй фотохронико.

Японой залуушуул Москва ошобо

Нютаг бүриин һонинууд

НООҺО ЕХЭЭР ХАЙШАЛБА

Даб бэрээнэй мэдээгээр колхоздо мүнөө хонин бүриһөө 2840 грамм нооһон хайшалагдаад байна. Зарим түрүү отарануудта бүришье ехэ нооһон хайшалагдаа. Жэшээлхэдэ, Елизавета Карнаковагай даадаг отарада (549 толгой хонитой) толгой бүриһөө 3 килограмм 780 грамм нооһо хайшалагдажа, горьтой амжалта туйлагдаа.

ЭРХИМ ҺААЛИШАДТА НЭМЭЛТЭ ТҮЛБЭРИ

Колхозой һаалишад Октябриин революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысөөндэ оролсоод, зунай һаралуудта һааляа дээшэлүүлхын тула тэмсэжэ байна.

Мүнөө һаалишадай дунда үнеэнһээ үдэр бүри хахад пүүд һү һаадаг хүнүүдэй тоо олошоржо байна. Племенной фермын һаалишад июнь һарада үнеэн бүриһөө 200 литр һү һааха үүргэтэй байгаа һаа, тэрэнээ үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Түрүү һаалишан Рыгзыма Дыдыкова июнь һара соо үнеэн бүриһөө 316 литр һү һаагаа. Тэрэнэй жэшээгээр һаалишад Балма Цыремпилова, Очир-Жалма Нимаева гэгшэд хүдэлмэрилжэ, үнеэн бүриһөө үдэр бүхэндэ 8—9 литр һаадаг болоо.

Мүн нютагай үүлтэрэй гүүртэнүүдэй һаалишад ехэ амжалтануудые туйлана.

Июнь һарада түсэбһөө гадуур һү һааһан 19 һаалишадта 2100 литр һүн нэмэлтэ түлбэри болгон үгтөө.

КЛУБ БАРИГДАХАНЬ

Добо-Енхор гэжэ нютагта колхозой 5-дахи бригада байдаг юм. Һаяхан энэ бригадын дэргэдэ баня шэнээр баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Мүнөө тэндэ клубай һүүри табигдаа.

ОРОЛДОСОТОЙ АЖАЛ

Һүнэй-товарна табадахи фермын тугалшан Дари Баторова оролдосотой ажалаараа колхоз соогоо суурхана. Тэрэ ажахын жэлэй эхилхэнэ хойшо һаалишадһаа 42 толгой тугал тушаан абаад, нэгэшье хоролтогүйгөөр тобир тарганаар тэнжээжэ байна.

М. Сосов.

Заиграйн аймаг. «Улаан Эрхирэг» колхоз.

ХҮНДЭТЭЙ НАЙМААЛАГША.

Сорогой сомоной хүдөөгэй магазиниие даагша Аюша Налханов эд бараа худалдаха түсэбөө һара бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Магазинда ерэгшэд элдэб зүйлэй эд бараа, торгото хлопчато-бумажна, торгон будүүдые, галантерейнэ, парфюмернэ зүйлнүүдые ямаршье сагта абаха аргатай байдаг. Нүхэр Налханов колхозой центрһээ холын гүүртэ, отарануудта ходо ошожо, тэндэ зүүл, мылэ, тамхи, сай гэхэ мэтын түргэншын хэрэглэлэй эд барануудаар колхозниуудые хангадаг тула арад зондоо хүндэтэй болонхой.

ОРЛИГОЙ ДУНДА ҺУРГУУЛИДА.

Орлигой (Аха) дунда һургуули 1957—58 оной һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэһээр үниэй. Шэнэ жэлдэ түлихэ түлеэгээ һургуулиин һурагшад хэдэн воскресник хэжэ бэлдэһэн байна. Һургуулиинаа гэрые ехэ болгохо гэжэ мүнөө шулуун фундамент хэжэ эхилээ. Энэ хүдэлмэридэ һурагшад ба һургашад эдэбхитэйгээр хабаадана.

П. Жужаев.

Бүхэдэлхэйн залуушуулай ба студентнэрэй VI фестивальда ошожо ябаһан Японой залуушуулые угтаха гэжэ июлиин 24-нэй үглөөгүүр Улан-Удын станци дээрэ хүн зон олоороо сугларанхай байба. 9 час 35 минутада фестивальна тусхай поездын ерээд зогсоходонь Японой залуушуулай түлөөлэгшэдые эндэ суглараһад халуунаар угтаа.

ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой обкомой секретарь нүхэр В. П. Шобогоров атомна болон водородно буу зэбсэгые хорихын түлөө, эб найрамдалай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байһан Японой залуушуулай хүндэлэлдэ зорюулһан митингые нээгээд, Бүхэдэлхэйн залуушуулай эб найрамдалай болон хани барисаанай һайндэртэ Москва ошожо ябаһан Японой хүбүүд, басагадые халуунаар амаршалба. Мүн Улан-Удын ПВЗ-гэй залуу хүдэлмэришэн нүхэр Усольцев айлшадта хандажа, амаршалгын үгэ хэлэбэ.

Удаань Японой залуушуулай союзай генеральна секретарь, бүхэдэлхэйн залуушуулай болон студентнэрэй VI фестивальда Японой делегациие толгойлогшо Имомура, Хиросимо городто 1945 ондо америкынхинэй хаяһан атомна бомбоһоо гэмтэһэн Амиото гэгшэд харюугай үгэ хэлэбэ.

Мүнөө бүхы дэлхэйн залуушуулай дууладаг болоһон «Демократическа залуушуулай гимн» ород ба япон хэлэн дээрэ нэгэн доро зэдэлнэ. «Эб найрамдал!», «Хани барисаан» гэһэн үгэнүүд хаа хаанагүй соностоно. Залуушуулай эдэб тэмдэг болон открытканууда андалдан абалсана.

Уданшьегүй улан-удынхид холын замда ябаһан Японой залуушуулые халуунаар үдэшэн мордоо...үүлбэ.

Зураг дээрэ: Японой залуушуул вокзал дээрэ. (Дундань). Атомна бомбоһоо гэмтэһэн Амиото гэгшэ үгэ хэлэжэ байна.

Волейбол

Волейболоор хүдөөгэй командануудай дунда республикын түрүү һүүри эзэлхын түлөө мүрысөөн БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болоо.

17 командануудай хоорондо болоһон үсэд шанга мүрысөөнэй дүнгүүдэй ёһоор эхэнэрнүүдэй дундаһаа Байкало-Кударын, Яруунын, Кударын, эрэшүүлһээ Закаменай, Сэлэнгын, Бичурын, Хоринн, Прибайкальска аймагуудай командануд түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэнүүдые олоһон байха юм.

Эхэнэрнүүдэй командануудай дундаһаа Байкало-Кударын ба Яруунын команданууд түрүүлэн наадажа байкало-кударынхин илалта туйлаа. Удаадаһи уулзалгада Байкало-Кударын команда кударынхидые шүүгээд, түрүү һуурида гараа. Яруунын аймагай эхэнэрнүүдэй команда хоёрдохи һуури эзэлээ.

Эрэшүүлэй командануудай шүүрондо мүрысөөн боложо, Прибайкальска ба Бичурын аймагуудай волейболистнууд наадаад, прибайкальскынхид 3:2 тоотойгоор илалта туйлаа.

Хоринн волейболистнар Закаменай хидые, Сэлэнгынхин Прибайкальска аймагуудай шүүгээд, түгэсхэлэй мүрысөөндэ наадаха болоо.

Түгэсхэлэй уулзалгада наадаһан Сэлэнгын ба Хоринн командануудай хоорондо үсэд шанга тулалдаан болобо. Эсэстээ Сэлэнгын лейболистнар 3:1 тоотойгоор шүүгэд, нэгэдэхи һуурида гараа. Хорининхин хоёрдохи һуури эзэлээ.

Түрүү һууринуудые эзэлһэн командануудта физкультура ба спортын дамжуулгын кубогууд барлагдаа.

Н. Иванов.

Мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана

Байкало-Кударын аймагай загаһашад зунай сезоной түрүүшын үдэрһөө хойшо Сиверная гэжэ голой адаг тушаа байдаг дээрэ хүдэлмэрилнэ. Эндэ губшуур шэрэдэг 42 онгосо бии. Тэдээнһээ гадна «Байкал» гэжэ загаһа барилгын колхозой гэшүүд мүн лэ эндэ ажаллажа байна. Эдэ үдэрнүүдтэ загаһашадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн улам эршэтэй болон дэлгэрнэ. Түрүү бригаданууд үдэр соо 8—10 центнер загаһа барина.

Дубининска загаһанай заводой нүхэр Кондаковой хүтэлбэрилдэг бригада үнгэрһэн квартална түсэбһөө гадуур олон центнер загаһа барижа, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана. Тэрэшэлэн нүхэр Новолодскиин хүтэлбэрилдэг бригада загаһа баригаар ехэ дүршэлтэй болоһоноо харуулна. Энэ бригадын гэшүүд ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, загаһанай һүрэгэй ябадал газарые шадамгаар олодог байна юм.

Жэл ерэхэ бүри загаһашад элдэб шэнэ зэр зэмсэгүүдээр элбэг болно. Бригада бүхэн моторно онгоцотой, капроново губшуурнуудтай. Бишинхан радиостанцинууд хүдэлжэ, далайн али захада загаһа олоор баригдажа байһан тухай мэдээсэнэ. Агууехэ Октябриин хүндэлэлдэ ажалай бэлэг барижа загаһашадай бригаданууд абаһан үүргэлгээ саг соонь дүүргэхын түлөө эрмэлзэнэ.

И. Окунев.

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указай ёһоор арадай демократическа оронуудтай экономическа харилсаа байгуулха хэрэгүүдые эрхилхэ Главна управлени Гадаадын экономическа холбоо барисаа байгуулха хэрэгүүдые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Гүрэнэй Комитет болгон хубилгагдаба.

СССР-эй Верховно Советэй Президиум хадаа Гадаадын экономическа холбоо барисаа байгуулха хэрэгүүдые эрхилхэ талаар СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшээр нүхэр Первухин Михаил Георгиевич томилоод, тэрэниие дунда машина бүтээлгын министрын тушаалһаа сүлөөлөө.

Дунда машина бүтээлгын министрээр нүхэр Славский Ефим Павловичые СССР-эй Верховно Советэй Президиум томилоо.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи атомай хүсэ хэрэглэлгын Главна управлениин начальнигай уялгаһаа нүхэр Е. П. Славскиие СССР-эй Министрнүүдэй Совет сүлөөлөө.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов —35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00482. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3858.